

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра хірургічної стоматології та щелепно-лищевої хірургії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
доц. Ірина Солонинко

[Handwritten signature]

07 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(тип дисципліни – обов'язкова)

ОК 29 Хірургічна стоматологія

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»
факультет, курс: стоматологічний, III

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
хірургічної стоматології
та щелепно-лищевої хірургії
Протокол № 11
від "13" 06 2023 р.
Завідувач кафедри
проф. Ян Варес *[Handwritten signature]*

Затверджено
профільною методичною комісією
з стоматологічних дисциплін
Протокол № 2
від "16" 06 2023 р.
Голова профільної методичної
комісії
проф. Ян Варес *[Handwritten signature]*

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

завідувач кафедри, д.мед.н., професор Варес Я.Е.,
завуч кафедри, к.мед.н., доцент Медвідь Ю.О.

РЕЦЕНЗЕНТИ :

к.мед.н., доцент Синиця В.В.
к.мед.н., доцент Кухта В.С.

Обговорено та рекомендовано до затвердження на міжкафедральній нараді фахівців
однопрофільних кафедр

з стоматологічних дисциплін

“ _____ ” _____ 202_ року, протокол No ___

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «хірургічна стоматологія» складена відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня* галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» освітньої програми *другого рівня вищої освіти з підготовки магістрів зі спеціальності 221 «Стоматологія»*

Опис навчальної дисципліни (анотація). Дисципліна передбачає вивчення хірургічної стоматології за основними її розділами: «Пропедевтика хірургічної стоматології», «Запальні захворювання ЩЛД», «Онкологія ЩЛД», «Травматологія ЩЛД», «Реконструктивно-відновна хірургія ЩЛД», при цьому акцент робиться на вивченні етіології, патогенезу, клініки, діагностики, невідкладного лікування та профілактики основних і найбільш розповсюджених захворювань ЩЛД.

Значна увага приділяється формуванню у студентів навичок збору анамнезу, проведення обстеження та диференційної діагностики захворювань ЩЛД із різноманітним клінічним перебігом та їх ускладненнями, на практиці вивчаються сучасні підходи до діагностики, принципів лікування та профілактики на засадах даних доказової медицини, а також невідкладні стани в практиці хірургічної стоматології. Студенти приймають участь в діагностично-лікувальному процесі амбулаторних, стаціонарних пацієнтів під керівництвом асистентів і доцентів кафедри. Також передбачено ознайомлення з лікувально-профілактичними заходами, які найчастіше застосовуються в хірургічній стоматологічній практиці.

Вивчення дисципліни «хірургічна стоматологія» сприяє формуванню цілісного уявлення про будову й функціонування органів ЩЛД; поглибленню теоретичної та практичної підготовки, набуттю професійних практичних навичок для самостійної лікарської діяльності.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій (годин)	Практичних занять (год.)			
Назва дисципліни: Хірургічна стоматологія <i>Змістових модулів 2</i>	7 кредитів / 210 год.	16	89	105	III курс (V, VI семестри) залік	
за семестрами						
<i>Змістовий модуль 1</i>	2,5 кредити / 75 год.	8	28	39	V семестр	
<i>Змістовий модуль 2</i>	4,5 кредити / 135 год.	8	61	66	VI семестр	

Предметом вивчення навчальної дисципліни є патологічні процеси ЩЛД, що відносяться до компетенції хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії, особливості їх клінічного перебігу, основні діагностичні та лікувальні маніпуляції, що застосовуються в практиці хірурга-стоматолога.

Міждисциплінарні зв'язки: терапевтична стоматологія, стоматологія дитячого віку, ортопедична стоматологія, нормальна анатомія, гістологія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, топографічна анатомія та оперативна хірургія, мікробіологія, біохімія, фармакологія, внутрішні хвороби, ендокринологія, шкірно-венеричні, нервові хвороби, оториноларингологія, офтальмологія, медицина екстремальних станів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «хірургічна стоматологія» є фахова підготовка лікаря-стоматолога, яка передбачає засвоєння питань теорії й практики з усіх розділів хірургічної стоматології та основ ЩЛХ, починаючи з організації роботи хірургічного відділення стоматологічної поліклініки та щелепно-лицевого стаціонару до надання ургентної допомоги при невідкладних станах і в вогнищах масового ураження та кваліфікованої хірургічної стоматологічної та реконструктивно-відновної допомоги при захворюваннях ЩЛД.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «хірургічна стоматологія» є вміння проводити обстеження хірургічного стоматологічного хворого, діагностувати основні симптоми та синдроми патологій ЩЛД, обґрунтувати та сформулювати попередній діагноз; аналізувати результати обстеження та проводити диференційну діагностику, сформулювати клінічний діагноз основних захворювань, виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота, визначати принципи комплексного лікування в клініці хірургічної стоматології, виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених захворювань ЩЛД, знати заходи первинної та вторинної профілактики найбільш поширених хірургічних стоматологічних захворювань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен –

знати:

- Особливості обстеження хворих з патологією ЩЛД, участь суміжних спеціалістів в обстеженні.
- Принципи деонтології та лікарської етики в хірургічній стоматології і ЩЛХ
- Основні методики загального та місцевого знеболення, седація в практиці хірурга-стоматолога (покази, протипокази, особливості проведення).
- Операція видалення зуба. Сучасні методики видалення зубів.
- Хвороби прорізування зубів (діагностика, лікування).
- Загальні та місцеві ускладнення в практиці хірургічної стоматології та ЩЛХ. Серцево-легенева реанімація.
- Запальні процеси твердих тканин ЩЛД. Періодонтити, періостити, остеомиєліти (діагностика, лікування).
- Запальні процеси м'яких тканин ЩЛД. Абсцеси, флегмони, лімфаденіти, фурункули, карбункули, бешихове запалення (діагностика, лікування).
- Одонтогенний синусит. Сучасні методики діагностики та лікування. Менеджмент ороантральних сполучень.
- Специфічні запальні захворювання ЩЛД. Актиномікоз, туберкульоз, сифіліс, дифтерія, ВІЛ (діагностика та лікування).
- Дисфункція скронево-нижньощелепного суглоба. Запальні та деструктивні процеси СНЩС. Сучасні методики діагностики та лікування.
- Запальні та реактивно-дистрофічні захворювання слинних залоз. Слино-кам'яна хвороба (діагностика та лікування).
- Ускладнення запальних процесів ЩЛД (сепсис, медіастиніт, абсцес мозку, тромбоз печеристого синусу, тощо). Діагностика та лікування.

вміти:

- Зібрати анамнез та провести огляд хворого на вказану патологію ЩЛД.
- Скласти план та провести обстеження пацієнта з патологією ЩЛД.
- Скласти план додаткових методів дослідження та вміти інтерпретувати їх результати.
- Заповнити відповідну медичну документацію.
- Виконати діагностичну пункцію запального вогнища ЩЛД.
- Провести забір запального ексудату для визначення антибіотикограми (дослідження виду мікрофлори та її чутливості до антибіотиків).
- Провести забір матеріалу з ранової поверхні для проведення цитологічного дослідження (відбиток, зішкріб) та виготовлення мазка на предметному склі.

- Призначати індивідуальну схему премедикації в залежності від психо-соматичного стану хворого, характеру та об'єму хірургічного втручання.
- Продемонструвати техніки передопераційної підготовки рук хірурга за сучасними методиками.
- Провести на фантомі техніку антисептичної обробки операційного поля.
- Скласти план комплексного обстеження та лікування хворих на СНІД.
- Виконати на фантомі техніку аплікаційної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення інфільтраційної анестезії.
- Виконати на фантомі техніки проведення мандибулярної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення торусальної анестезії.
- Виконати на фантомі техніки проведення ментальної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення язикової анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення щічної анестезії.
- Виконати на фантомі техніки проведення різцевої анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення піднебінної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення туберальної анестезії.
- Виконати на фантомі техніки проведення інфраорбітальної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення центральних провідникових анестезій.
- Виконати на фантомі операцію видалення окремих груп зубів на верхній та нижній щелепах.
- Виконати на фантомі операційне втручання – перикоронароектомії, атипового видалення зуба.
- Виконати на фантомі операцію розкриття субперіостального абсцесу.
- Виконати на фантомі операцію закриття ороантрального сполучення.
- Виконати на фантомі операцію радикальної синусотомії.
- Виконати на фантомі операцію секвестректомії.
- Виконати на фантомі етапи операції розкриття абсцесів і флегмон різних анатомо-топографічних ділянок ЩЛД.
- Провести дренивання рани.
- Скласти план комплексного лікування хворих на вказані патології.
- Діагностувати місцеві та загальні ускладнення в практиці хірурга-стоматолога.
- Провести на фантомі серцево-легеневу реанімацію (непрямий масаж серця і штучне дихання).
- Надавати допомогу при невідкладних станах в практиці ЩЛХ згідно відповідних алгоритмів.

демонструвати:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- здатність вчитися та бути сучасно навченим.
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- здатність до вибору стратегії спілкування.
- здатність працювати в команді.
- навички міжособистісної взаємодії.
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), орієнтацію на безпеку.
- володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

1.3 Компетентності та результати навчання.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна «Хірургічна стоматологія» забезпечує набуття студентами компетентностей:

- Інтегральна - Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК):

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися англійською мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
10. Здатність бути критичним і самокритичним.
11. Здатність працювати в команді.
12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК):

1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД з супутніми соматичними захворюваннями.
8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.
9. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.
11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.

12. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.
13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).
14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.
15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.
16. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.
17. Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.
18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей»

Програмні компетентності	Хірургічна стоматологія (ОК 29)
Загальні компетентності	
ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	+
ЗК 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+
ЗК 3 Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.	+
ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	+
ЗК 5 Здатність спілкуватися англійською мовою.	+
ЗК 6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	+
ЗК 7 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	+
ЗК 8 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	+
ЗК 9 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	+
ЗК 10 Здатність бути критичним і самокритичним.	+
ЗК 11 Здатність працювати в команді.	+
ЗК 12 Прагнення до збереження навколишнього середовища.	+
ЗК 13 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	+
ЗК 14 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	+
ЗК 15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	+
Фахові компетентності	
ФК 1 Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	+
ФК 2 Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.	+
ФК 3 Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.	+
ФК 4 Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 5 Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 6 Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 7 Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД з супутніми соматичними захворюваннями.	+

ФК 8 Спроможність виконувати медичні та омаатологічні маніпуляції.	+
ФК 9 Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+
ФК 10 Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.	+
ФК 11 Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.	+
ФК 12 Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.	+
ФК 13 Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).	+
ФК 14 Спроможність ведення нормативної медичної документації.	+
ФК 15 Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.	+
ФК 16 Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 17 Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.	+
ФК 18 Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.	+

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності					
1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;	+	+		+
2.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+	+		+
3.	Здатність застосовувати знання у практичних діяльності.	+	+	+	+
4.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	+	+	+	
5.	Здатність спілкуватися англійською мовою.	+	+	+	
6.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	+	+	+	+
7.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	+	+	+	+
8.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;	+	+	+	+
9.	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.		+		+
10.	Здатність бути критичним і самокритичним.			+	+
11.	Здатність працювати в команді.			+	+
12.	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	+	+	+	+
13.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.		+	+	+
14.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	+	+	+	+
15.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	+	+	+	+
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
1.	Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	+	+	+	+
2.	Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.	+			+
3.	Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний,	+	+	+	+

	остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.				
4.	Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
5.	Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
6.	Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
7.	Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки з супутніми соматичними захворюваннями.	+	+	+	+
8.	Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.	+	+	+	+
9.	Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
10.	Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.	+	+	+	+
11.	Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.	+	+	+	+
12.	Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.	+	+	+	+
13.	Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).	+	+	+	+
14.	Спроможність ведення нормативної медичної документації.	+	+	+	+
15.	Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.	+	+	+	+
16.	Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.	+	+	+	+
17.	Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.	+	+	+	+
18.	Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.	+	+	+	+

Результати навчання

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Нормативний та варіативний зміст підготовки, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання

Посилання на код матриці компетентностей	Зміст результату навчання	Код результату навчання
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1 ОПП); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2 ОПП).	<i>ПР1</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток	<i>ПР2</i>

	пацієнта, стан органів щелепно-лищевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5 ОПП).	
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5 ОПП, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лищевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2 ОПП).	<i>ПР3</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1 ОПП).	<i>ПР4</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4 ОПП).	<i>ПР5</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.	<i>ПР6</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.	<i>ПР7</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2 ОПП) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	<i>ПР8</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2 ОПП) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	<i>ПР9</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3 ОПП) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	<i>ПР10</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1 ОПП).	<i>ПР11</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Організовувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної	<i>ПР12</i>

	ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.	
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4 ОПП).	<i>ПР13</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.	<i>ПР14</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.	<i>ПР15</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.	<i>ПР16</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.	<i>ПР17</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.	<i>ПР18</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	<i>ПР19</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.	<i>ПР20</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1 ОПП) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6 ОПП).	<i>ПР21</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1 ОПП) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7 ОПП).	<i>ПР22</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4 ОПП) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7 ОПП).	<i>ПР23</i>

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам
НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
	<p>Зн1 Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи</p> <p>Зн2 Критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей</p>	<p>Ум1 Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог</p> <p>Ум2 Проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності</p>	<p>К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються</p> <p>К2 Використання іноземних мов у професійній діяльності</p>	<p>АВ1 Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування</p> <p>АВ2 Відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди</p> <p>АВ3 Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним</p>
Загальні компетентності				
1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Зн1 Зн2	Ум1		АВ1
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1	Ум1	К1	АВ2
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.			К1, К2	
5. Здатність спілкуватися англійською мовою.			К1	
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Зн1		К1, К2	АВ2
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	Зн1		К1	АВ2
8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.		Ум1		АВ1
9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
10. Здатність бути критичним і самокритичним.	Зн2			АВ1
11. Здатність працювати в команді.	Зн2		К1, К2	АВ2
12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Зн1	Ум1		АВ1
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Зн1			АВ1
14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як	Зн1	Ум1	К1	АВ3

члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.				
15.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Зн1	Ум2		АВ3
Спеціальні (фахові) компетентності				
1.Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні	Зн2	Ум1	К1, К2	
2.Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень	Зн1	Ум1		АВ1
3.Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани	Зн1	Ум1		АВ1
4.Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області (ЩЛЮ)	Зн2	Ум1	К1	АВ1
5.Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛЮ	Зн1	Ум1		АВ1
6.Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛЮ	Зн1, Зн2	Ум1	К1	

7.Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та ЩЛО з супутніми соматичними захворюваннями		Ум1		AB1, AB2
8.Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції	Зн1	Ум1		AB1
9.Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛО	Зн1	Ум1	К1	AB1 AB2
10.Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів	Зн1, Зн2	Ум1	К1	AB1 AB2
11.Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги	Зн1, Зн2	Ум1		AB1 AB2
12.Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології	Зн1	Ум2	К1	AB2
13.Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)	Зн2	Ум2		
14.Спроможність ведення нормативної медичної документації			К1	AB1
15.Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації	Зн2		К1 К2	AB1 AB2
16.Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛО	Зн1	Ум1	К1	
17.Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності	Зн1		К1	AB2
18.Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини	Зн2	Ум1	К1	AB1 AB2

Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

Програмні результати навчання	Компетентності																																		
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності										Фахові компетентності																							
		ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	ЗК13	ЗК14	ЗК15	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15	СК16	СК17	СК18	
ПР1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+	+		+	+	+					+	+	+			+			
ПР2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+											+	+	+	+		+		
ПР3	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+											+	+	+			+		
ПР4	+	+	+	+	+	+					+					+	+	+		+	+	+					+					+	+		
ПР5	+	+	+	+	+	+					+					+	+	+											+			+	+		
ПР6	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+		+		+	+						+	+	+		+	+			
ПР7	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+		+	+						+	+	+			+			
ПР8	+	+	+	+			+	+	+	+						+	+			+	+	+			+	+	+								
ПР9	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+			+						+	+			+							+	+			
ПР10	+	+	+	+			+	+	+	+	+					+				+	+			+	+							+	+		
ПР11	+	+	+	+	+						+	+				+								+	+	+					+	+			
ПР12	+	+	+	+	+	+	+				+		+	+	+	+									+	+					+	+			
ПР13	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+									+	+						+	+		
ПР14	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+												+		+	+		+		
ПР15	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+									+	+	+	+					
ПР16	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПР17	+	+	+	+		+				+		+	+	+	+			+									+	+				+			
ПР18	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+			+						+		+	+	+	+	+	+	+	+	
ПР19	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПР20	+	+	+	+					+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПР21	+	+	+	+					+	+	+													+	+	+	+						+		
ПР22	+	+	+	+					+	+	+													+	+	+							+		

ΠΡ23	+	+	+	+					+	+	+										+	+	+	+						+
------	---	---	---	---	--	--	--	--	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---	---	--	--	--	--	--	---

Результати навчання для дисципліни: фахова підготовка лікаря-стоматолога, яка передбачає засвоєння питань теорії й практики з розділів «Пропедевтика хірургічної стоматології та ЩЛХ» та «Запальні процеси ЩЛД»; вміння проводити обстеження хірургічного стоматологічного хворого, діагностувати основні симптоми запальних захворювань ЩЛД, обґрунтувати та сформулювати попередній діагноз; аналізувати результати обстеження та проводити диференційну діагностику, сформулювати клінічний діагноз, виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота, визначати принципи комплексного лікування, виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення, знати заходи первинної та вторинної профілактики хірургічних стоматологічних захворювань, вивчення яких передбачено змістовими модулями 1 та 2.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **7 кредитів ЄКТС 210 годин.**

У ході вивчення дисципліни, студент має:

Змістовий модуль 1:

Пояснювати та трактувати принципи деонтології та лікарської етики в хірургічній стоматології і ЩЛХ, методику обстеження хворих з патологією ЩЛД, участь суміжних спеціалістів в обстеженні.

Аналізувати покази та протипокази, особливості застосування основних методик загального та місцевого знеболення, седації в практиці хірурга-стоматолога.

Розробити план та провести обстеження пацієнта з патологією ЩЛД, скласти план додаткових методів дослідження та вміти інтерпретувати їх результати, план комплексного обстеження та лікування хворих на СНІД.

Виконувати збір анамнезу та огляд хворого на вказану патологію ЩЛД, заповнити відповідну медичну документацію; виконувати серцево-легеневу реанімацію.

Проводити забір матеріалу для проведення додаткових методів дослідження (мікробіологічного, цитологічного, гістологічного); заходи профілактики та надання допомоги при невідкладних станах.

Призначати індивідуальну схему премедикації в залежності від психо-соматичного стану хворого, характеру та об'єму хірургічного втручання, медикаментозну терапію у післяопераційний період, надавати відповідні рекомендації.

Продемонструвати техніки передопераційної підготовки рук хірурга за сучасними методиками, техніку антисептичної обробки операційного поля, техніки місцевих анестезій на верхній та нижній щелепах; операції видалення окремих груп зубів на верхній та нижній щелепах, перикоронароектомії, атипового видалення зуба.

Тема №1. Організація хірургічної стоматологічної допомоги. Знайомство зі структурою хірургічного відділення стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевої хірургії клінічної лікарні. Забезпечення, документація амбулаторного стоматологічного кабінету і відділення. Методика обстеження щелепно-лицевої ділянки та шиї. Асептика та антисептика в ЩЛХ. Специфічна та неспецифічна резистентність ротової порожнини. Профілактика соціально значимих інфекцій.

Види хірургічної стоматологічної допомоги: поліклінічна і стаціонарна (невідкладна і планова). Особливості організації надання допомоги в екстремальних ситуаціях.

Організація роботи і оснащення хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки, щелепно-лицевого відділення стаціонару, операційної, перев'язувальної.

Спеціальне обладнання, апаратура та інструменти для обстеження хворих і виконання стоматологічних втручань.

Медична документація в хірургічному відділенні (кабінеті) стоматологічної поліклініки та в щелепно-лицевому відділенні лікарні. Показники роботи хірурга-стоматолога.

Показання до госпіталізації хворих з патологією щелепно-лицевої ділянки, особливості їх обстеження та реабілітації.

Особливості обстеження хворих із захворюваннями зубощелепної системи, пошкодженнями, запальними процесами, доброякісними, злоякісними та пухлиноподібними утвореннями, природженими і набутими дефектами, деформаціями щелепно-лицевої ділянки.

Значення особистого спілкування лікаря з хворим. Емоційні фактори, пов'язані із захворюваннями, пошкодженнями і дефектами обличчя та лікуванням, що проводиться. Деонтологія та лікарська етика в хірургічній стоматології і щелепно-лицевій хірургії.

Збір суб'єктивних даних хворого:

Скарги на момент звернення до медичної установи.

Анамнез хвороби: розвиток захворювання, його динаміка, попереднє лікування.

Анамнез життя: спадкові, перенесені та супутні захворювання, шкідливі звички – вживання наркотиків, алкогольних напоїв, паління; спадковість, алергологічний анамнез.

Об'єктивне обстеження: загальний стан, свідомість. Обстеження органів і систем у стаціонарі.

Обстеження щелепно-лицевої ділянки. Огляд обличчя. Пальпація. Огляд органів та м'яких тканин порожнини рота, обстеження зубів. Загальноклінічні, лабораторні та спеціальні методи дослідження. Дослідження функції рухових і чутливих нервів. Обстеження слинних залоз та їх проток, скронево-нижньощелепних суглобів, лімфатичного апарату обличчя та шиї. Встановлення характеру та величини дефектів і деформацій тканин обличчя і порожнини рота, стан навколишніх тканин. Оцінка ступеня, анатомічних, функціональних і естетичних порушень.

Об'єктивні методи дослідження із застосуванням сучасної діагностичної апаратури.

Рентгенологічні: рентгенографія, томографія, панорамна рентгенографія і пантомографія.

Застосування штучного контрастування. Комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія, радіоізотопна, ультразвукова діагностика, дистанційна та контактна термографія.

Морфологічні методи: цитологічне дослідження відбитків, зішкрябів, пункційного матеріалу;

гістологічне дослідження біопсійного матеріалу. Методи функціональної діагностики: рео-,

поляро- та електроміографія, електроодонтодіагностика. Застосування комп'ютерів у діагностиці: розшифрування рентгенограм, планування операцій, результатів лікування.

Обсяг обстеження хворих з патологією щелепно-лицевої ділянки під час лікування в умовах поліклініки та стаціонару, участь суміжних спеціалістів в обстеженні.

Асептика і антисептика при операціях на обличчі та в порожнині рота. Підготовка ротової порожнини до операції. Обробка операційного поля.

Стерилізація інструментів і перев'язувального матеріалу, матеріалу для накладання швів (шовк, кетгут, нитки із синтетичних матеріалів). Підготовка рук хірурга до операції.

Особливості догляду за амбулаторними та стаціонарними хворими із запальними захворюваннями, пошкодженнями та після планових оперативних втручань в щелепно-лицевій ділянці, їх харчування.

Внутрішньогоспітальна інфекція в стоматологічній поліклініці та щелепно-лицевому стаціонарі, шляхи передачі інфекції. Захист пацієнтів і медичного персоналу від госпітальної інфекції, вірусного гепатиту, ВІЛ-інфекції та інших.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Принципи організації стоматологічної допомоги населенню України.
2. Організація роботи хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки.
3. Особливості організації та надання спеціальної хірургічної стоматологічної допомоги.
4. Санітарно-гігієнічні вимоги до хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки і стаціонару.
5. Обладнання, медична документація хірургічного кабінету (відділення).
6. Суб'єктивне обстеження хірургічного стоматологічного хворого (скарги, історія захворювання, історія життя).
7. Методика обстеження загального стану хірургічного стоматологічного хворого.
8. Методика місцевого обстеження (позаротового і внутрішньоротового) хірургічного стоматологічного хворого.
9. Додаткові методи обстеження (електроодонтометрія, рентгенографія, морфологічні, мікробіологічні, функціональні дослідження).
10. Показання до госпіталізації хірургічних стоматологічних хворих.
11. Поняття асептики, дезінфекції, стерилізації, їх методи.
12. Загальні принципи та методи асептики.
13. Підготовка приміщення хірургічного стоматологічного відділення (кабінету) поліклініки і стаціонару.
14. Підготовка рук хірурга.

15. Підготовка операційного поля.
16. Методи обробки інструментарію та перев'язувального матеріалу (дезинфекція та стерилізація), їх зберігання.
17. Загальні принципи та методи антисептики.
18. Шляхи передачі інфекції в стоматологічному хірургічному кабінеті
19. СНІД: етіологія та патогенез. Особливості клінічного перебігу. Діагностика, лікування.
20. Профілактика зараження ВІЛ-інфекцією.

Тема №2. Біль, його компоненти, провідні шляхи болю. Класифікація знечулення, види, методи, показання та протипоказання. Загальне знечулення. Премедикація. Нейролептанальгезія.

Мета, види та завдання знечулення в стоматології. Організація та забезпечення анестезіологічної та реанімаційної служби в стоматологічній поліклініці і стаціонарі.

Біль, його види, компоненти болю, його значення для організму. Реакція організму на біль, оперативну травму.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Поняття болю, його типи. Причини виникнення. Сучасні теорії виникнення болю.
2. Механізм сприйняття та передачі больового сигналу. Функція ендогенної протибольової системи. Взаємодія ноци - та антиноцицептивної систем організму.
3. Компоненти больової реакції людини. Фактори, які впливають на відчуття болю.
4. Історія розвитку знеболювання.
5. Мета та завдання медикаментозної передопераційної підготовки хворого. Премедикація, її компоненти. Схеми премедикації. Сучасні методи оцінки ефективності премедикації.
6. Потенціювання місцевого знеболення. Нейролептанальгезія.
7. Комбіноване знеболювання. Атаральгезія. Аудіоанестезія. Голкорексфлексотерапія. Транскраніальна електроанальгезія. Черезшкірна електронейростимуляція. Гіпнотичний вплив.
8. Загальне знеболювання при операціях у щелепно-лицевій ділянці. Наркоз, його види. Показання та протипоказання до його проведення.
9. Підготовка хворого до проведення наркозу.
10. Переваги та недоліки видів наркозу. Сучасні класифікації анестезіологічних ризиків.
11. Фармакологічні препарати, які застосовуються для інгаляційного та неінгаляційного наркозів. Їх особливості.
12. Стадії наркозу.
13. Особливості проведення наркозу в стоматології, щелепно-лицевій хірургії.
14. Ускладнення наркозу. Стандарти післянаркозного спостереження за пацієнтом.

Тема №3. Місцеві анестетики, їх властивості, побічні дії. Класифікація. Показання та протипоказання до місцевого знечулення. Аплікаційна, інфільтраційна анестезія.

Основні етапи розвитку місцевого знечулення. Внесок вітчизняних вчених. Види місцевого знечулення. Неін'єкційні методи місцевого знечулення: хімічні, фізичні, фізико-хімічні, електрознечулення. Ін'єкційні методи. Спосіб безголкової ін'єкції, використання карпульних шприців.

Клініко-фармакологічна характеристика місцевих знечулювальних препаратів, що використовуються в стоматології: новокаїну, тримекаїну, лідокаїну, дикаїну, піромекаїну, ультракаїну та ін. Застосування судиннозвужувальних засобів при місцевому знеболенні. Залежність ефективності знечулення від загального стану хворого, вживання алкогольних напоїв та інших шкідливих факторів.

Аплікаційне знечулення. Техніка, показання та протипоказання, можливі ускладнення.

Інфільтраційна (термінальна) анестезія при хірургічних втручаннях на м'яких тканинах і альвеолярних паростках. Показання і протипоказання до використання.

Знечулення при хірургічних втручаннях на верхній щелепі. Провідникове знечулення. Методика блокування II гілки трійчастого нерва біля круглого отвору, біля підочного отвору, горба верхньої щелепи, великого піднебінного і різцевого отвору. Внутрішньо- та зовнішньоротові способи. Показання та протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Знечулення при хірургічних втручаннях на нижній щелепі. Регіональне (стовбурове) знечулення. Методика виключення III гілки трійчастого нерва біля овального отвору, біля входу в нижньощелепний канал (мандибулярна та торусальна анестезія), біля ментального отвору. Внутрішньо- і зовнішньоротові способи знечулення. Показання і протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Поєднання провідникового та інфільтраційного знечулення при оперативних втручаннях на щелепно-лицевій ділянці, операціях видалення зубів. Протипоказання до застосування місцевого знечулення. Підокісна анестезія, показання, методика, ускладнення. Інтралігаментарна анестезія, показання, методика, переваги та недоліки, ускладнення. Внутрішньопульпарна анестезія, показання, методика, ускладнення. Внутрішньокісткова анестезія, показання, методика, ускладнення.

Помилки та ускладнення при місцевому знечуленні: введення тканинних отрут, пошкодження нервів і судин, м'язів, інфікування, інші. Післяін'єкційне зведення щелеп. Загальні ускладнення: реакції з боку серцево-судинної системи і ЦНС – зомління, колапс; анафілактичний шок, інші алергічні реакції. Надання невідкладної допомоги. Премедикація, її принципи, завдання, дія. Показання до застосування. Особливості проведення в умовах поліклініки і стаціонару. Групи та клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, які застосовуються для премедикації (анальгетиків, транквілізаторів, антигістамінних засобів та ін.). Види премедикації, що застосовує лікар-стоматолог і анестезіолог.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Клініко-фармакологічна характеристика:

- анестетиків групи складних ефірів;
- анестетиків групи амідів;
- судинно-звужуючих препаратів, які використовують з анестетиками для місцевого знеболення.

2. Поділ анестетиків за тривалістю дії.

3. Вимоги, яким повинні відповідати анестетики для місцевого знеболення.

4. Форми випуску анестетиків, їх синоніми та максимальні дози.

5. Правила застосування анестетиків у ампулах, флаконах та карпулах.

6. Покази та протипокази до застосування анестетиків та вазоконстрикторів при наявності супутньої патології.

7. Покази та протипокази до місцевого знеболення.

8. Класифікація місцевого знеболення:

- неін'єкційного;
- ін'єкційного (інфільтраційного, провідникового).

9. Переваги та недоліки неін'єкційного та інфільтраційного знеболення.

Тема №4. Периферичне провідникове знечулення на нижній щелепі: торусальна, мандибулярна анестезія. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.

Знечулення при хірургічних втручаннях на нижній щелепі. Регіональне (стовбурове) знечулення. Методика виключення III гілки трійчастого нерва біля овального отвору, біля входу в нижньощелепний канал (мандибулярна та торусальна анестезія), біля ментального отвору. Внутрішньо- і зовнішньоротові способи знечулення. Показання і протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Поєднання провідникового та інфільтраційного знечулення при оперативних втручаннях на щелепно-лицевій ділянці, операціях видалення зубів. Протипоказання до застосування місцевого знечулення. Підокісна анестезія, показання, методика, ускладнення. Інтралігаментарна анестезія, показання, методика, переваги та недоліки, ускладнення. Внутрішньопульпарна анестезія, показання, методика, ускладнення. Внутрішньокісткова анестезія, показання, методика, ускладнення.

Помилки та ускладнення при місцевому знечуленні: введення тканинних отрут, пошкодження нервів і судин, м'язів, інфікування, інші. Післяін'єкційне зведення щелеп. Загальні ускладнення: реакції з боку серцево-судинної системи і ЦНС - зомління, колапс; анафілактичний шок, інші алергічні реакції. Надання невідкладної допомоги. Премедикація, її принципи, завдання, дія. Показання до застосування. Особливості проведення в умовах поліклініки і стаціонару. Групи

та клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, які застосовуються для премедикації (анальгетиків, транквілізаторів, антигістамінних засобів та ін.). Види премедикації, що застосовує лікар-стоматолог і анестезіолог.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Класифікація провідникових анестезій нижньої щелепи.
2. Мандибулярна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
3. Торусальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
4. Ментальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
5. Знеболення язикового нерву: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
6. Знеболення щічного нерву: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
7. Блокада рухових гілок трійчастого нерва: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
8. Місцеві ускладнення при виконанні анестезій на нижній щелепі, причини їх виникнення. Клінічні прояви.
9. Надання допомоги хворому при виникненні ускладнення.

Тема №5. Периферичне провідникове знечулення на нижній щелепі: ментальна, щічна та язикова анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.

Знечулення при хірургічних втручаннях на нижній щелепі. Регіональне (стовбурове) знечулення. Методика виключення III гілки трійчастого нерва біля овального отвору, біля входу в нижньощелепний канал (мандибулярна та торусальна анестезія), біля ментального отвору. Внутрішньо- і зовнішньоротові способи знечулення. Показання і протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Поєднання провідникового та інфільтраційного знечулення при оперативних втручаннях на щелепно-лицевій ділянці, операціях видалення зубів. Протипоказання до застосування місцевого знечулення. Підокісна анестезія, показання, методика, ускладнення. Інтралігаментарна анестезія, показання, методика, переваги та недоліки, ускладнення. Внутрішньопульпарна анестезія, показання, методика, ускладнення. Внутрішньокісткова анестезія, показання, методика, ускладнення.

Помилки та ускладнення при місцевому знечуленні: введення тканинних отрут, пошкодження нервів і судин, м'язів, інфікування, інші. Післяін'єкційне зведення щелеп. Загальні ускладнення: реакції з боку серцево-судинної системи і ЦНС - зомління, колапс; анафілактичний шок, інші алергічні реакції. Надання невідкладної допомоги. Премедикація, її принципи, завдання, дія. Показання до застосування. Особливості проведення в умовах поліклініки і стаціонару. Групи та клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, які застосовуються для премедикації (анальгетиків, транквілізаторів, антигістамінних засобів та ін.). Види премедикації, що застосовує лікар-стоматолог і анестезіолог.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Класифікація провідникових анестезій нижньої щелепи.
2. Мандибулярна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
3. Торусальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
4. Ментальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.

5. Знеболення язикового нерву: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
6. Знеболення щічного нерву: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
7. Блокада рухових гілок трійчастого нерва: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
8. Місцеві ускладнення при виконанні анестезій на нижній щелепі, причини їх виникнення. Клінічні прояви.
9. Надання допомоги хворому при виникненні ускладнення.

Тема №6. Периферичне провідникове знечулення на верхній щелепі: туберальна, інфраорбітальна анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.

Знечулення при хірургічних втручаннях на верхній щелепі. Провідникове знечулення. Методика блокування II гілки трійчастого нерва біля круглого отвору, біля підочного отвору, горба верхньої щелепи, великого піднебінного і різцевого отвору. Внутрішньо- та зовнішньоротові способи. Показання та протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Помилки та ускладнення при місцевому знечуленні: введення тканинних отрут, пошкодження нервів і судин, м'язів, інфікування, інші. Післяін'єкційне зведення щелеп. Загальні ускладнення: реакції з боку серцево-судинної системи і ЦНС - зомління, колапс; анафілактичний шок, інші алергічні реакції. Надання невідкладної допомоги. Премедикація, її принципи, завдання, дія. Показання до застосування. Особливості проведення в умовах поліклініки і стаціонару. Групи та клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, які застосовуються для премедикації (анальгетиків, транквілізаторів, антигістамінних засобів та ін.). Види премедикації, що застосовує лікар-стоматолог і анестезіолог.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Класифікація провідникових анестезій верхньої щелепи.
2. Інфраорбітальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
3. Туберальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
4. Різцева анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
5. Піднебінна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
6. Зовнішньоротові методики проведення анестезій на верхній щелепі. Покази до проведення.
7. Знечулення верхнього зубного сплетення (плексуальна анестезія).
8. Місцеві ускладнення при виконанні анестезій на верхній щелепі, причини їх виникнення. Запобіжні заходи. Клінічні прояви.
9. Надання допомоги хворому при виникненні ускладнення.

Тема №7. Периферичне провідникове знечулення на верхній щелепі: різцева, палатинальна анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.

Знечулення при хірургічних втручаннях на верхній щелепі. Провідникове знечулення. Методика блокування II гілки трійчастого нерва біля круглого отвору, біля підочного отвору, горба верхньої щелепи, великого піднебінного і різцевого отвору. Внутрішньо- та зовнішньоротові способи. Показання та протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Помилки та ускладнення при місцевому знечуленні: введення тканинних отрут, пошкодження нервів і судин, м'язів, інфікування, інші. Післяін'єкційне зведення щелеп. Загальні ускладнення: реакції з боку серцево-судинної системи і ЦНС - зомління, колапс; анафілактичний шок, інші

алергічні реакції. Надання невідкладної допомоги. Премедикація, її принципи, завдання, дія. Показання до застосування. Особливості проведення в умовах поліклініки і стаціонару. Групи та клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, які застосовуються для премедикації (анальгетиків, транквілізаторів, антигістамінних засобів та ін.). Види премедикації, що застосовує лікар-стоматолог і анестезіолог.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Класифікація провідникових анестезій верхньої щелепи.
2. Інфраорбітальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
3. Туберальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
4. Різцева анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
5. Піднебінна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
6. Зовнішньоротові методи проведення анестезій на верхній щелепі. Покази до проведення.
7. Знечулення верхнього зубного сплетення (плексуальна анестезія).
8. Місцеві ускладнення при виконанні анестезій на верхній щелепі, причини їх виникнення. Запобіжні заходи. Клінічні прояви.
9. Надання допомоги хворому при виникненні ускладнення.

Тема №8. Центральні провідникові методи знечулення щелеп і прилеглих тканин. Місцеві ускладнення, їх лікування.

Знечулення при хірургічних втручаннях на верхній щелепі. Провідникове знечулення. Методика блокування II гілки трійчастого нерва біля круглого отвору, біля підочного отвору, горба верхньої щелепи, великого піднебінного і різцевого отвору. Внутрішньо- та зовнішньоротові способи. Показання та протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Знечулення при хірургічних втручаннях на нижній щелепі. Регіональне (стовбурове) знечулення. Методика виключення III гілки трійчастого нерва біля овального отвору, біля входу в нижньощелепний канал (мандибулярна та торусальна анестезія), біля ментального отвору. Внутрішньо- і зовнішньоротові способи знечулення. Показання і протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Класифікація центральних провідникових анестезій.
2. Підвилично-крилоподібний шлях анестезії до круглого отвору: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
3. Туберальний шлях анестезії до круглого отвору: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
4. Піднебінний шлях: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
5. Підвилично-крилоподібний шлях анестезії до овального отвору: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
6. Мандибулярний шлях анестезії до овального отвору: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
7. Надвиличний шлях анестезії до овального отвору: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
8. Місцеві ускладнення при виконанні центральних провідникових анестезій, причини їх виникнення. Клінічні прояви.
9. Надання допомоги хворому при виникненні ускладнень.

Тема №9. Загальні ускладнення місцевої анестезії, їх профілактика і лікування. Серцево-легенева реанімація.

Невідкладні стани під час виконання стоматологічних втручань, які потребують термінової лікарської допомоги: респіраторні ускладнення, серцево-судинні, коматозні, шоківі прояви та ін.

Принципи серцево-легеневої реанімації. Надання допомоги при виведенні хворого з термінального стану: на вулиці, в умовах амбулаторного стоматологічного прийому, в щелепно-лицевому стаціонарі. Профілактика невідкладних станів у стоматології, щелепно-лицевій хірургії (в тому числі організаційні заходи).

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Класифікація ускладнень місцевого знеболення щелепно-лицевої ділянки (загальні та місцеві, безпосередньо під час та через якийсь час після анестезії).
2. Непритомність: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
3. Колапс: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
4. Анафілактичний шок: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
5. Інтоксикація анестетиком та вазоконстриктором: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
6. Ідіосинкразія: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
7. Принципи серцево-легеневої реанімації у практиці хірурга-стоматолога.

Тема №10. Показання та протипоказання до операції видалення зубів. Інструментарій для видалення зубів. Підготовка хворих із супутньою патологією до видалення зубів.

Видалення зубів. Інструменти для видалення зубів, їх будова та принципи роботи. Показання та протипоказання до операції видалення зубів. Особливості підготовки хворого і проведення операції у хворих із змінами серцево-судинної системи, захворюваннями крові та іншими системними порушеннями, у вагітних і дітей.

Типове видалення зубів: Підготовка операційного поля. Методика видалення зуба з урахуванням анатомічних умов, будови та механізму дії інструментів. Розміщення та положення лікаря і хворого при видаленні зубів. Інструментарій для видалення зубів. Види щипців, елеваторів, їх будова, механізм роботи, призначення. Видалення зубів щипцями. Окремі етапи видалення зубів щипцями. Особливості видалення окремих груп зубів та коренів. Техніка та механіка застосування елеваторів різних типів.

Перелік питань які повинен студент вивчити на занятті:

1. Основні покази до видалення зуба.
2. Основні невідкладні (абсолютні) покази до видалення зубів.
3. Відносні покази до видалення зубів.
4. Протетичні, естетичні, санаційні покази до видалення зубів.
5. Основні загальні і місцеві протипоказання до видалення зубів.
6. Класифікація інструментарію для видалення зубів на нижній щелепі, ознаки щипців і елеваторів.
7. Класифікація інструментарію для видалення зубів на верхній щелепі, ознаки щипців і елеваторів.
8. Підготовка до операції видалення зуба хворих з різною супутньою патологією (захворювання серцево-судинної, дихальної, ендокринної систем, шлунково-кишкового тракту, нервово-психічної сфери, гематологічних, інфекційних захворювань).
9. Види премедикацій перед видаленням зуба для пацієнтів з різною супутньою патологією.

Тема №11. Методики видалення зубів на верхній щелепі. Етапи операції.

Видалення зубів. Інструменти для видалення зубів, їх будова та принципи роботи. Показання та протипоказання до операції видалення зубів. Особливості підготовки хворого і проведення операції у хворих із змінами серцево-судинної системи, захворюваннями крові та іншими системними порушеннями, у вагітних і дітей.

Типове видалення зубів: Підготовка операційного поля. Методика видалення зуба з урахуванням анатомічних умов, будови та механізму дії інструментів. Розміщення та положення лікаря і хворого при видаленні зубів. Інструментарій для видалення зубів. Види щипців, елеваторів, їх будова, механізм роботи, призначення. Видалення зубів щипцями.

Окремі етапи видалення зубів щипцями. Особливості видалення окремих груп зубів та коренів. Техніка та механіка застосування елеваторів різних типів. Загоєння рани після типового видалення зуба.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Положення пацієнта та лікаря при видаленні зубів на верхній щелепі.
2. Етапи операції видалення зуба.
3. Особливості видалення однокоренових зубів на верхній щелепі.
4. Особливості видалення багатокоренових зубів на верхній щелепі.
5. Особливості видалення верхніх третіх молярів. Інструментарій.
6. Особливості видалення нижніх третіх молярів. Інструментарій.
7. Особливості видалення коренів зубів. Інструментарій.
8. Загоєння рани після видалення зуба.

Тема №12. Методики видалення зубів на нижній щелепі. Етапи операції.

Видалення зубів. Інструменти для видалення зубів, їх будова та принципи роботи. Показання та протипоказання до операції видалення зубів. Особливості підготовки хворого і проведення операції у хворих із змінами серцево-судинної системи, захворюваннями крові та іншими системними порушеннями, у вагітних і дітей.

Типове видалення зубів. Підготовка операційного поля. Методика видалення зуба з урахуванням анатомічних умов, будови та механізму дії інструментів. Розміщення та положення лікаря і хворого при видаленні зубів. Інструментарій для видалення зубів. Види щипців, елеваторів, їх будова, механізм роботи, призначення. Видалення зубів щипцями. Окремі етапи видалення зубів щипцями. Особливості видалення окремих груп зубів та коренів. Техніка та механіка застосування елеваторів різних типів. Загоєння рани після типового видалення зуба.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Положення пацієнта та лікаря при видаленні зубів на нижній щелепі.
2. Етапи операції видалення зуба.
3. Особливості видалення однокоренових зубів на нижній щелепі.
4. Особливості видалення багатокоренових зубів на нижній щелепі.
5. Особливості видалення верхніх третіх молярів. Інструментарій.
6. Особливості видалення нижніх третіх молярів. Інструментарій.
7. Особливості видалення коренів зубів. Інструментарій.
8. Загоєння рани після видалення зуба.

Тема №13. Ускладнення під час видалення зубів: клінічна картина, діагностика, лікування і профілактика.

Ускладнення під час видалення зубів і коренів. Попадання зуба в дихальні шляхи та травний канал. Перелом і вивих сусідніх зубів. Злам частин коміркового відростку, перелом і вивих щелеп. Пошкодження дна верхньощелепної пазухи і проштовхування в неї кореня зуба. Кровотеча під час видалення зуба, їх профілактика. Лікувальна тактика при цих ускладненнях, їх профілактика. Ускладнення після видалення зуба. Кровотеча. Етіологія. Засоби зупинення кровотечі з рани м'яких тканин і кісток. Хірургічні, фармакологічні і біологічні методи боротьби з післяопераційною кровотечею. Післяопераційний комірковий біль. Альвеоліт, причини виникнення, профілактика. Лікування інших післяопераційних ускладнень. Хірургічні втручання на комірковому відростку з метою підготовки до ортопедичного лікування.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Ранні місцеві ускладнення, які виникають під час видалення зуба:
  - перелом зуба або його кореня;
  - перелом, вивих сусіднього зуба;
  - відлам частини альвеолярного відростка;
  - відлам горба верхньої щелепи;
  - пошкодження м'яких тканин;
  - проштовхування зуба або його кореня в м'які тканини;
  - перфорація дна верхньощелепної пазухи;
  - потрапляння зуба або його кореня в дихальні шляхи.

2. Пізні місцеві ускладнення, які виникають після видалення зуба:

- кровотеча з лунки;
- альвеоліт;
- альвеолярні болі.

Тема №14. Ретенція та дистопія. Атипове видалення зубів. Етапи операції. Показання, інструментарій, методика. Догляд за післяопераційною ранною.

Підсумкове заняття "Пропедевтика хірургічної стоматології".

Методика видалення третього великого корінного зуба на нижній щелепі при неповному його прорізуванні або неправильному положенні. Атипове видалення зубів: показання, методика, знеболення, інструментарій. Обробка рани після видалення зуба і догляд за нею.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Поняття «ретенція та дистопія зубів».
2. Показання до видалення ретинованих та дистопованих зубів.
3. Покази до операції атипового видалення зуба.
4. Інструментарій, необхідний для проведення операції атипового видалення зуба.
5. Методики атипового видалення зубів верхньої та нижньої щелеп.
6. Загосння рани після операції атипового видалення зуба.
7. Місцеві ускладнення при проведенні операції атипового видалення зуба, причини їх виникнення, клінічні прояви, лікування і профілактика.

Перелік питань, які повинен вивчити студент для засвоєння тем змістового модуля №1

1. Організація хірургічної стоматологічної допомоги населенню України в амбулаторних та стаціонарних умовах.
2. Етапи розвитку хірургічної стоматології в Україні. Внесок вітчизняних вчених.
3. Асептика та антисептика під час операцій на щелепно-лицевій ділянці в умовах поліклініки та стаціонару.
4. Асептичні та антисептичні аспекти профілактики СНІДу і вірусного гепатиту в поліклінічній та стаціонарній практиці хірурга-стоматолога.
5. Способи підготовки рук хірурга-стоматолога до операції в амбулаторних умовах та стаціонарі.
6. Імунобіологічні особливості тканин щелепно-лищевої ділянки. Роль місцевого імунітету при перебігу одонтогенної інфекції.
7. Обстеження хворого в хірургічному відділенні стоматологічної поліклініки та стаціонарі. Медична документація.
8. Біль, його компоненти, провідні шляхи. Роль для організму. Реакція організму на біль, операційну травму.
9. Лікарські речовини для місцевого знечулення, їх хімічний склад, механізм дії. Прописи.
10. Способи виготовлення, зберігання та оцінка якості розчинів для місцевого знечулення. Проби на новокаїн І.С. Лукомського та з хлораміном А.Є. Гуцана.
11. Пролонгування дії місцевих анестетиків. Судиннозвужувальні засоби. Дозування. Прописи. Інтоксикація адреналіном.
12. Види місцевого знечулення в щелепно-лицевій ділянці. Способи виконання.
13. Потенційоване місцеве знечулення: принципи премедикації, основні інгредієнти лікарських речовин, які входять до складу схем премедикації, недоліки та переваги.
14. Медикаментозна підготовка (премедикація) хворого до операції на щелепно-лицевій ділянці в умовах поліклініки та стаціонару. Можливі ускладнення потенційованого знечулення.
15. Загальні ускладнення при місцевій анестезії. Анафілактичний шок. Реанімаційні заходи.
16. Місцеві ускладнення при місцевому знечуленні в щелепно-лицевій ділянці. Профілактика, діагностика, лікування.
17. Види та особливості проведення загального знечулення під час операцій на щелепно-лицевій ділянці в поліклініці та стаціонарі. Показання та протипоказання.
18. Фармакологічні препарати для наркозу, механізм їх дії. Нейролептаналгезія. Показання та протипоказання в хірургічній стоматології.
19. Загальні та місцеві ускладнення при проведенні наркозу. Профілактика. Реанімаційні заходи.

20. Показання та протипоказання до застосування різних видів місцевого та загального знечулення при операціях на щелепно-лицевій ділянці в умовах поліклініки та стаціонару.
21. Центральна анестезія при виключенні II гілки трійчастого нерва. Зони іннервації, показання, техніка виконання. Профілактика ускладнень.
22. Центральна анестезія при виключенні III гілки трійчастого нерва. Зони іннервації показання, техніка виконання. Профілактика ускладнень.
23. Анестезія за Берше-Дубовим-Уваровим. Показання і методика проведення.
24. Анестезія за Вишневським в підскроневій ямці. Тригерно-симпатична блокада. Показання. Методика проведення.
25. Торусальна анестезія за Вейсбремом. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
26. Екстраоральний метод мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
27. Аподактильний спосіб інтраоральної мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
28. Пальцевий метод інтраоральної мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
29. Знечулення щічного нерва. Види. Зони дії. Методика виконання. Показання.
30. Ментальна анестезія. Зони дії, показання, методика.
31. Інфраорбітальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, її профілактика і лікування.
32. Туберальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, її профілактика і лікування.
33. Анестезія навколо різцевого отвору. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, профілактика і лікування.
34. Плексуальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
35. Методики знечулення при видаленні нижніх молярів.
36. Знечулення при проведенні секвестрэктомії в ментальному відділі нижньої щелепи.
37. Знечулення при видаленні верхніх різців.
38. Знечулення при видаленні верхніх премолярів.
39. Знечулення при розтині поверхневої флегмони ЩЛД.
40. Знечулення при розтині глибокої флегмони ЩЛД та шиї.
41. Загальні ускладнення під час і після знечулення. Профілактика, допомога.
42. Підготовка стоматологічного хворого до ургентного оперативного втручання в умовах поліклініки та стаціонару.
43. Підготовка стоматологічного хворого до планового оперативного втручання в умовах поліклініки та стаціонару.
44. Місцеві ускладнення під час і після ін'єкції анестетика. Профілактика, лікування.
45. Тактика лікаря при помилковому введенні замість анестетика неін'єкційного розчину.
46. Зомління, колапс, шок. Клінічний перебіг, допомога стоматологічному хворому в умовах амбулаторії.
47. Місцеві ускладнення при проведенні анестезії в ЩЛД: етіологія, патогенез, клінічна картина, допомога, профілактика.
48. Особливості знечулення при видаленні зубів у хворих на інфаркт міокарда, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання.
49. Знечулення при видаленні слинного каменя.
50. Знечулення при синуситі.
51. Вибір методу знечулення у хворих з алергічним статусом.
52. Особливості знечулення у осіб похилого віку.
53. Сучасні знеболювальні засоби (анестетики), обладнання: дія, недоліки та переваги.
54. Сучасні методики знечулення при стоматологічних операціях, принципи подальшого розвитку методів знечулення.
55. Підготовка хворого та порожнини рота до операції видалення зуба.
56. Операція видалення зуба. Етапи. Особливості видалення окремих груп зубів та коренів на верхній та нижній щелепах.
57. Ускладнення при видаленні зубів на нижній та верхній щелепах. Діагностика, лікування.

58. Інструментарій для типового і атипового видалення зуба, його призначення, дія.
59. Інструментарій для видалення зубів та коренів на верхній щелепі. Будова та правила користування.
60. Інструментарій для видалення зубів та коренів на нижній щелепі. Будова та правила користування.
61. Атипове видалення зубів. Методика. Догляд за післяопераційною ранною.
62. Види та термін загоєння післяекстракційної рани.
63. Атипове видалення ретенуваних та дистопованих зубів. Показання. Методика виконання операції. Альвеолектомія. Ускладнення та їх лікування.
64. Кровотеча після видалення зуба: її причини, методи зупинки, профілактика.
65. Альвеоліт: етіологія, лікування. Догляд за ранною в післяопераційному періоді.
66. Ямковий біль: етіологія, клініка, лікування.
67. Тактика лікаря при перфорації дна гайморової пазухи під час видалення зуба.
68. Тактика лікаря при проштовхуванні зуба у верхньощелепну пазуху.
69. Специфіка підготовки хворого із захворюванням крові до видалення зуба.
70. Тактика лікаря при проштовхуванні зуба в тканини дна порожнини рота.
71. Перелом зуба: методика видалення, необхідні інструменти.
72. Видалення зуба у хворого на гіпертонічну хворобу, інсульт, інфаркт міокарда.
73. Видалення зуба у хворого на лейкоз.
74. Причини перелому щелеп при видаленні зубів. Тактика лікаря.
75. Профілактика аспірації зубів, перелому та вивиху нижньої щелепи під час видалення зубів.

Змістовий модуль 2:

Пояснювати етіологію запальних процесів твердих тканин ЩЛД (періодонтити, періостити, остеомієліти), запальних процесів м'яких тканин ЩЛД (абсцеси, флегмони, лімфаденіти, фурункули, карбункули, бешихове запалення), одонтогенного синуситу, специфічних запальних захворювань ЩЛД (актиномікоз, туберкульоз, сифіліс, дифтерія, ВІЛ), запальних та деструктивних процесів СНЩС, запальних та реактивно-дистрофічних захворювань слинних залоз, слино-кам'яної хвороби, ускладнень запальних процесів ЩЛД (сепсис, медіастиніт, абсцес мозку, тромбоз печеристого синусу, тощо).

Трактувати патогенез запальних процесів твердих тканин ЩЛД (періодонтити, періостити, остеомієліти), запальних процесів м'яких тканин ЩЛД (абсцеси, флегмони, лімфаденіти, фурункули, карбункули, бешихове запалення), одонтогенного синуситу, специфічних запальних захворювань ЩЛД (актиномікоз, туберкульоз, сифіліс, дифтерія, ВІЛ), запальних та деструктивних процесів СНЩС, запальних та реактивно-дистрофічних захворювань слинних залоз, слино-кам'яної хвороби, ускладнень запальних процесів ЩЛД (сепсис, медіастиніт, абсцес мозку, тромбоз печеристого синусу, тощо).

Аналізувати покази та протипокази до застосування сучасних методик діагностики та лікування запальних процесів твердих та м'яких тканин ЩЛД, специфічних запальних захворювань ЩЛД, запальних та деструктивних процесів СНЩС, запальних та реактивно-дистрофічних захворювань слинних залоз, слино-кам'яної хвороби, ускладнень запальних процесів ЩЛД, менеджмент ороантральних сполучень.

Розробити комплексний план обстеження та лікування пацієнтів із запальними захворюваннями ЩЛД, вміння інтерпретувати їх результати.

Виконувати на фантомі діагностичну пункцію запального вогнища ЩЛД, операцію розкриття субперіостального абсцесу, операцію закриття ороантрального сполучення, операцію радикальної синусотомії, операцію секвестректомії, етапи операції – розкриття абсцесів і флегмон різних анатомо-топографічних ділянок ЩЛД.

Проводити діагностику ускладнень запальних процесів ЩЛД; оформлення відповідної медичної документації.

Призначати індивідуальну схему медикаментозного лікування в залежності від психосоматичного стану хворого, характеру та об'єму хірургічного втручання, медикаментозну терапію у післяопераційний період, надавати відповідні рекомендації.

Демонструвати вміння проводити діагностичну пункцію запального вогнища ЩЛД, операцію розкриття субперіостального абсцесу, операцію закриття ороантрального сполучення,

операцію радикальної синусотомії, операцію секвестректомії, етапи операції розкриття абсцесів і флегмон різних анатомо-топографічних ділянок ЩЛД.

Тема №1. Запальні процеси ЩЛД: класифікація, етіологія, патогенез, типи клінічних реакцій та особливості перебігу одонтогенних запальних захворювань. Роль імунної, ендокринної, ретикуло-ендотеліальної систем.

Етіологія і патогенез гнійно-запальних захворювань щелепно-лицевої локалізації. Класифікація. Значення карієсу зубів і стоматогенних пошкоджень у розвитку і поширенні запального процесу. Визначення поняття "одонтогенна інфекція" і сучасні уявлення про її значення в розвитку місцевої загально-соматичної патології.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Мікрофлора, яка викликає гнійно-запальні процеси в щелепно-лицевій ділянці.
2. Шляхи поширення інфекції в щелепно-лицевій ділянці.
3. Сучасні класифікації запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки:
  - за локалізацією первинного джерела інфекції;
  - за наявністю інфекції;
  - за видом ураження запальним процесом тканин;
  - за ознакою органа або анатомічної структури щелепно-лицевої ділянки;
  - за топографо-анатомічною ознакою;
  - за типом запальної реакції (гостротою клінічного перебігу);
  - за фазами перебігу захворювання;
  - за видом запального ексудату.
4. Типи реакцій та особливості клінічного перебігу запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки.
5. Вплив місцевого джерела інфекції на загальний стан організму через кровоносні, лімфатичні судини, а також імунну, ендокринну, кровозгортувальну системи.
6. Зворотній вплив організму на вогнище запального процесу в щелепно-лицевій ділянці (синдром взаємного обтяження).
7. Одонтогенний хронічний сепсис.

Тема №2. Хвороби прорізування зубів. Перикоронит: етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення.

Дистопія зубів. Ретенція та інклюзія зубів. Утруднене прорізування, причини. Клінічні прояви. Показання до хірургічного лікування. Ускладнення, їх класифікація. Методи оперативного втручання при дистопії і ретенції зубів. Перикоронит: класифікація, клініка, діагностика, лікування.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Поняття «ретенція» та «дистопія» зуба, етіологія, патогенез, класифікація.
2. Особливості клінічного перебігу ретенції та дистопії зубів.
3. Лікувальна тактика при ретенції та дистопії зубів, покази до хірургічного лікування.
4. Планування операційних втручань при різних ступенях ретенції та дистопії зубів на верхній та нижній щелепах. Методика атипового видалення зуба.
5. Поняття «утруднене прорізування зуба» етіопатогенез, класифікація.
6. Перикороніт. Клінічна картина запальних ускладнень при утрудненому прорізуванні зуба.
7. Шляхи поширення інфекції при хворобах прорізування зубів мудрості.
8. Лікування запальних ускладнень, які виникають на фоні утрудненого прорізування зубів.

Тема №3. Гострі та хронічні періодонтити: класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, хірургічні методи лікування, ускладнення та профілактика. Одонтогенна гранульома обличчя: клінічний перебіг, діагностика, лікування.

Класифікація. Гострий серозний та гнійний періодонтит, загострення хронічного періодонтиту. Етіологія, патогенез патологічна анатомія, шляхи поширення інфекційного процесу. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, хірургічне лікування. Хронічний періодонтит. Класифікація. Клінічна та рентгенологічна діагностика, диференціальна діагностика, хірургічні методи лікування.

Операції: резекція верхівки кореня зуба, гемісекція, ампутація кореня зуба, реплантація, трансплантація зуба та інші.

Операція реплантації зубів (види операцій, методика видалення і обробка зуба). Особливості зрощення після реплантації. Показання до операції та техніка її виконання на різних групах зубів. Можливі ускладнення і прогноз.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Мікрофлора, яка викликає гнійно-запальні процеси в щелепно-лицевій ділянці.
2. Шляхи поширення інфекції в періодонт.
3. Типи реакцій та особливості клінічного перебігу запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки.
4. Вплив одонтогенного джерела інфекції на загальний стан організму.
5. Етіологія та патогенез, класифікація періодонтитів.
6. Діагностика та диференційна діагностика періодонтитів.
7. Клініка гострих періодонтитів.
8. Клініко-рентгенологічна картина хронічних періодонтитів.
9. Особливості клінічного протікання загострення періодонтитів.
10. Принципи лікування гострих та хронічних періодонтитів, прогноз та ускладнення.
11. Хірургічне лікування хронічних періодонтитів: резекція верхівки кореня, коронарорадикулярна сепарація, гемісекція та ампутація кореня, реплантація зуба. Покази та протипокази, методика проведення.

Тема №4. Одонтогенний періостит щелеп (гострий, хронічний): етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.

Класифікація. гострий гнійний періостит щелеп. Патогенетичний зв'язок з періодонтитом. Поширення запального процесу залежно від розташування коренів різних груп зубів. Патологічна анатомія. Клінічна картина. Диференціальна діагностика. Лікування. Показання до видалення зуба у разі гострого одонтогенного періоститу щелеп. Хронічний періостит. Клініка, лікування.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Мікрофлора, яка викликає гнійно-запальні процеси в щелепно-лицевій ділянці.
2. Шляхи поширення інфекції в щелепно-лицевій ділянці.
3. Сучасні класифікації запальних захворювань щелепових кісток.
4. Типи реакцій та особливості клінічного перебігу запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки.
5. Вплив місцевого джерела інфекції на загальний стан організму через кровоносні, лімфатичні судини, а також імунну, ендокринну, кровозгортувальну системи.
6. Зворотній вплив організму на вогнище запального процесу в щелепно-лицевій ділянці (синдром взаємного обтяження).
7. Етіологія та патогенез, класифікація періоститів щелеп.
8. Клініка гострих періоститів щелеп.
9. Діагностика та диференційна діагностика гострих періоститів щелеп.
10. Принципи лікування гострих періоститів щелеп, прогноз та ускладнення.
11. Операція періостотомії.
12. Хронічні періостити щелеп, класифікація, клініка, лікування.

Тема №5. Гострий одонтогенний остеомієліт щелеп: етіологія, патогенез, класифікація. Сучасні теорії його виникнення. Клінічний перебіг, діагностика, лікування (хірургічне, медикаментозне, фізіотерапевтичне), ускладнення, їх профілактика.

Класифікація. Одонтогенний, контактний, гематогенний. Роль мікрофлори, неспецифічної резистентності, імунологічного статусу хворого, анатомічної будови щелеп у розвитку захворювання. Сучасні уявлення про етіологію та патогенез одонтогенного остеомієліту щелеп. Клініка і диференціальна діагностика гострого одонтогенного остеомієліту. Комплексне патогенетичне лікування: хірургічне, медикаментозна терапія, застосування фізіотерапевтичних методів. Наслідки та можливі ускладнення.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Сучасні погляди на етіологію та патогенез одонтогенного остеомієліту.

2. Класифікація остеомієлітів щелеп.
3. Клініка гострих остеомієлітів щелеп.
4. Особливості протікання остеомієліту на верхній та нижній щелепі.
5. Діагностика та диференційна діагностика гострих остеомієлітів щелеп.
6. Принципи комплексного лікування гострих остеомієлітів щелеп, прогноз та ускладнення.
7. Фізіотерапевтичні методи лікування запальних процесів кісток щелеп.
8. Ускладнення одонтогенного остеомієліту, їх профілактика.

Тема №6. Хронічний одонтогенний остеомієліт щелеп: клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Особливості протікання та лікування остеомієліту в пацієнтів із наркотичною залежністю.

Підгостра та хронічна стадія остеомієліту щелеп. Клінічна та рентгенологічна картина різних його форм (секвеструючої, рарифікуючої, гіперпластичної), диференціальна діагностика. Особливості перебігу на верхній і нижній щелепах. Первинно-хронічний остеомієліт. Комплексне лікування на різних стадіях розвитку. Перебіг остеомієліту верхньої та нижньої щелеп різного походження. Лікування залежно від особливостей патогенезу захворювання. Терміни та техніка виконання секвестрнекректомії. Можливі ускладнення: резорбційний перелом, дефект і деформація щелеп, сепсис, пневмонія та ін. Інші форми остеомієліту: Гарре, Броді, променевий остеонекроз.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Сучасні погляди на етіологію та патогенез одонтогенного остеомієліту.
2. Класифікація остеомієлітів щелеп.
3. Особливості протікання остеомієліту на верхній та нижній щелепі.
4. Хронічні остеомієліти щелеп, клініка.
5. Діагностика та диференційна діагностика хронічних остеомієлітів щелеп
6. Принципи комплексного лікування хронічних остеомієлітів щелеп, прогноз захворювання.
7. Операція секвестрнекректомії.
8. Фізіотерапевтичні методи лікування запальних процесів кісток.
9. Особливості протікання остеомієліту в дітей та осіб похилого віку.
10. Ускладнення одонтогенного остеомієліту, їх профілактика.

Тема №7. Гострий одонтогенний верхньощелеповий синусит: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, профілактика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Пластичне закриття оро-антрального сполучення.

Анатомічні передумови виникнення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Гострий одонтогенний синусит. Методи діагностики і лікування. Ороантральні сполучення. Клініка, діагностика, показання до їх закриття. Методи оперативних втручань. Профілактика виникнення ороантральних сполучень.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Мікрофлора, яка викликає гнійно-запальні процеси в щелепно-лицевій ділянці.
2. Шляхи поширення інфекції в щелепно-лицевій ділянці.
3. Сучасні класифікації запальних захворювань щелепових кісток.
4. Верхньощелеповий синус, особливості будови, типи.
5. Обстеження хворих з гайморитом.
6. Особливості рентгенологічного обстеження.
7. Етіологія та патогенез, класифікація одонтогенних гайморитів.
8. Клініка гострих гайморитів.
9. Діагностика та диференційна діагностика гострих гайморитів.
10. Покази та протипокази до хірургічного лікування гайморитів.
11. Пластичне закриття ороантрального сполучення.
12. Ускладнення одонтогенних гайморитів.

Тема №8. Хронічний одонтогенний верхньощелеповий синусит: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, профілактика, лікування, ускладнення, їх профілактика.

Анатомічні передумови виникнення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Хронічний одонтогенний синусит: класифікація, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, методи хірургічного і консервативного лікування. Методи операційних втручань.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Мікрофлора, яка викликає гнійно-запальні процеси в щелепно-лицевій ділянці.
2. Шляхи поширення інфекції в щелепно-лицевій ділянці.
3. Сучасні класифікації запальних захворювань щелепових кісток.
4. Верхньощелеповий синус, особливості будови, типи.
5. Обстеження хворих з гайморитом.
6. Особливості рентгенологічного обстеження.
7. Етіологія та патогенез, класифікація одонтогенних гайморитів.
8. Клініка хронічних гайморитів. Діагностика.
9. Покази та протипокази до хірургічного лікування гайморитів.
10. Хірургічні методи лікування хронічних гайморитів.
11. Ускладнення одонтогенних гайморитів.

Тема №9. Хірургічна анатомія клітковинних просторів щелепно - лицевої ділянки (ЩЛД). Шляхи поширення одонтогенної інфекції. Класифікація флегмон і абсцесів ЩЛД. Загальні клінічні ознаки, прийоми діагностики та комплексного лікування.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і між'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез абсцесу і флегмони щелепно-лицевої ділянки та шиї. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Класифікація, поверхневі та глибокі процеси. Загальна і місцева клінічна характеристика абсцесу і флегмони навколощелепних і суміжних з ними ділянок. Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів. Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з абсцесом і флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних локалізацій.

Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Остеофлегмона та аденофлегмона, поверхневий та глибокий абсцес і флегмона: порівняльна характеристика етіології, патогенезу, клінічного перебігу, лікування ускладнень, реабілітації хворих.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Етіологія абсцесів і флегмон щелепно-лицевої ділянки.
2. Патогенез абсцесів і флегмон щелепно-лицевої ділянки.
3. Які клітковинні простори належать до поверхневих, які до глибоких.
4. Варіанти клінічного перебігу флегмон.
5. Шляхи поширення інфекції.
6. Класифікації абсцесів і флегмон щелепно-лицевої ділянки.
7. Клінічна картина абсцесів і флегмон (загальні прояви, місцеві ознаки).
8. Суб'єктивний метод обстеження.
9. Об'єктивний метод обстеження: огляд, пальпація, перкусія.
10. Додаткові і лабораторні методи обстеження.
11. Основні принципи лікування абсцесів і флегмон щелепно-лицевої ділянки.
12. Вибір виду знеболення для проведення хірургічного втручання.
13. Етапи проведення операції розкриття абсцесів і флегмон.
14. Місцеве лікування післяопераційних ран.
15. Основні принципи медикаментозної терапії (антибактеріальна терапія, детоксикація, імунотерапія, гіпосенсибілізуюча терапія).
16. Додаткові методи місцевого і загального лікування.
17. Відмінності клінічного перебігу поверхневих і глибоких флегмон.

Тема №10. Лімфаденіти, аденофлегмони ЩЛД: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика. Запальні інфільтрати в ЩЛД. Особливості виникнення, локалізації, клінічного перебігу, диференційна діагностика, сучасні методи лікування.

Анатомія та функції лімфатичної системи обличчя і шиї, класифікація. Гострий і хронічний лімфаденіт. Абсцедуючий лімфаденіт. Аденофлегмона. Діагностика та диф.діагностика, клініка, лікування. Ендолімфатична терапія.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

- 1.Шляхи поширення інфекції в щелепно-лицевій ділянці.
- 2.Класифікація лімфаденітів та запальних інфільтратів ЩЛД.
- 3.Типи реакцій та особливості клінічного перебігу запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки.
- 4.Етіологія та патогенез лімфаденітів ЩЛД.
- 5.Гострі лімфаденіти, клініка, діагностика, лікування.
- 6.Хронічні лімфаденіти, клініка, діагностика, лікування.
- 7.Аденофлегмона, клініка, діагностика, принципи хірургічного лікування.
- 8.Можливі ускладнення запалення лімфатичних вузлів, принципи їх попередження.
- 9.Запальний інфільтрат, принципи діагностики та лікування.

Тема №11. Абсцеси піднебіння, флегмони підочномкової та виличної ділянок. Абсцеси та флегмони скроневої ділянки, підскроневої та крило-піднебінної ямок. Флегмона очниці. Топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.

Абсцес і флегмона поверхневих і глибоких ділянок середньої зони обличчя: щічної, вилицевої, підочної, скроневої, підскроневої, крилоподібно-піднебінної ямок. Особливості хірургічного лікування флегмони очниці.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Причини виникнення абсцесів м'якого та твердого піднебіння.
2. Основні клінічні симптоми, результати додаткових методів обстеження хворих на абсцеси м'якого та твердого піднебіння.
3. Шляхи поширення інфекції при абсцесах м'якого та твердого піднебіння.
4. Сучасні хірургічні та консервативні методи лікування абсцесів м'якого та твердого піднебіння.
5. Операційний доступ та етапи операції розкриття абсцесу твердого піднебіння.
6. Операційний доступ та етапи операції розкриття абсцесу м'якого піднебіння.
7. Способи проведення діалізу вогнища запалення. Особливості догляду за післяопераційною ранною.
8. Медикаментозне лікування хворих з абсцесами м'якого та твердого піднебіння.
9. Можливі ускладнення при абсцесах м'якого та твердого піднебіння.
10. Причини виникнення абсцесів та флегмон підочної та вилицевої ділянок.
11. Основні клінічні симптоми, результати додаткових методів обстеження хворих на абсцеси та флегмони підочної та вилицевої ділянок.
12. Шляхи поширення інфекції із вказаних топографо-анатомічних ділянок.
13. Сучасні хірургічні та консервативні методи лікування абсцесів та флегмон підочної та вилицевої ділянок.
14. Операційні доступи та етапи розкриття абсцесів та флегмон цієї локалізації.
15. Суть медикаментозного та фізіотерапевтичного лікування хворих з гнійно-запальними захворюваннями підочної та вилицевої ділянок.
16. Ускладнення, що можуть виникнути при абсцесах та флегмонах підочної та вилицевої ділянок.
17. Терміни госпіталізації та тимчасової непрацездатності в залежності від важкості захворювання.
18. Причини виникнення абсцесів та флегмон крилопіднебінної та підскроневої ямок.
19. Шляхи поширення інфекції в крилопіднебінну та підскроневу ямку.
20. Скарги хворого, характерні внутрішньо-та позаротові прояви абсцесів та флегмон вказаної локалізації.
21. Додаткові методи дослідження.
22. Диференційна діагностика.
23. Види операційних доступів при лікуванні абсцесів та флегмон крилопіднебінної та підскроневої ямок.

24. Принципи загального лікування хворих на абсцеси та флегмони глибоких клітковинних просторів, що прилягають до верхньої щелепи.
25. Шляхи поширення інфекції з даних просторів.
26. Можливі ускладнення гнійних процесів крилопіднебінної та підскроневої ямок, їх профілактика.
27. Етіологія та патогенез абсцесів та флегмон скроневої ділянки.
28. Шляхи поширення інфекції у скроневу ділянку.
29. Клінічні прояви, основні патогномонічні ознаки розвитку абсцесів і флегмони скроневої ділянки.
30. Основні принципи діагностики, диференційна діагностика абсцесів і флегмони скроневої ділянки.
31. Лікування абсцесів і флегмони скроневої ділянки.
32. Етіологія та патогенез флегмон очниці та ретробульбарного простору.
33. Шляхи поширення інфекції у очницю та ретробульбарний простір.
34. Клінічні прояви, основні патогномонічні ознаки розвитку флегмон очниці та ретробульбарного простору.
35. Основні принципи діагностики, диференційна діагностика флегмон очниці та ретробульбарного простору.
36. Лікування флегмон очниці та ретробульбарного простору.
37. Ускладнення, причини виникнення, основні клінічні прояви, діагностика та лікування.
38. Принципи профілактики розвитку абсцесів та флегмон скроневої ділянки, флегмон очниці та ретробульбарного простору.

Тема №12. Флегмони щічної, білявушно-жувальної, позадущелепної ділянок: топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.

Абсцес і флегмона клітковинних просторів, що прилягають до гілки нижньої щелепи: привушно-жувального, позадущелепного, крилоподібно-щелепного і навкологлоткового.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Класифікація флегмон щелепно-лицевої ділянки.
2. Етіологія і патогенез флегмон щічної, білявушно-жувальної, позадущелепної ділянок.
3. Особливості клінічного перебігу флегмон щічної, білявушно-жувальної, позадущелепної ділянок.
4. Методи клінічної та лабораторної діагностики флегмон вказаної локалізації.
5. Консервативні та хірургічні методи лікування флегмон щічної, білявушно-жувальної, позадущелепної ділянок.
6. Диференційна діагностика флегмон щічної, білявушно-жувальної та позадущелепної ділянок з періоститом, фурункулумом, карбункулумом, абсцесом, бешихою, сіалоаденітом та іншими запальними процесами м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки.
7. Ускладнення флегмон щічної, білявушно-жувальної та позадущелепної ділянок та надання допомоги при них.

Тема №13. Флегмони підпідборідної, підщелепної ділянок, біляглоткового та крилощелепного просторів: топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.

Абсцес і флегмона привушно-жувального, позадущелепного, крилоподібно-щелепного і навкологлоткового просторів.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Етіологія і патогенез флегмон підщелепної ділянки.
2. Етіологія і патогенез флегмон підпідборідкової ділянки.
3. Особливості клінічного перебігу флегмон підщелепної ділянки.
4. Особливості клінічного перебігу флегмон підпідборідкової ділянки.
5. Консервативне та хірургічне лікування флегмон підщелепної ділянки.
6. Консервативне та хірургічне лікування флегмон підпідборідкової ділянки.
7. Диференційна діагностика флегмон підщелепної та підпідборідкової ділянок.
8. Ускладнення флегмон флегмон підщелепної та підпідборідкової ділянок та надання допомоги при них.

9. Етіологія та патогенез флегмон біляглоткового та крило-щелепного просторів.
10. Шляхи поширення інфекції в біляглотковий та крило-щелепний простори.
11. Клінічні прояви, основні патогномонічні ознаки розвитку флегмон біляглоткового та крило-щелепного просторів.
12. Основні принципи діагностики, диференційна діагностика флегмон біляглоткового та крило-щелепного просторів.
13. Лікування флегмон біляглоткового та крило-щелепного просторів.
14. Ускладнення, причини виникнення, основні клінічні прояви, діагностика та лікування.
15. Принципи профілактики розвитку флегмон біляглоткового та крило-щелепного просторів.

Тема №14. Абсцес під'язикового валика та щелепно-язикового жолобка. Абсцеси та флегмони язика, його кореня. Флегмона дна порожнини рота. Гнилісно-некротична флегмона Жансуля-Людвіга. Топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.

Абсцес і флегмона клітковинних просторів, що розташовані біля тіла нижньої щелепи: піднижньощелепного та підпідборідного трикутника, щелепно-під'язикового жолобка. Флегмона дна порожнини рота та ший. Гнилісно-некротична флегмона обличчя та ший. Флегмона, що прогресує.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Етіологія та патогенез абсцесів під'язикового валика та щелепно-язикового жолобка, абсцесів та флегмон язика.
2. Шляхи поширення інфекції в ділянку під'язикового валика, щелепно-язикового жолобка та язика.
3. Клінічні прояви, основні патогномонічні ознаки розвитку абсцесів під'язикового валика та щелепно-язикового жолобка, абсцесів та флегмон язика, кореня язика.
4. Основні принципи діагностики, диференційна діагностика абсцесів під'язикового валика та щелепно-язикового жолобка, абсцесів та флегмон язика, кореня язика.
5. Лікування абсцесів під'язикового валика та щелепно-язикового жолобка, абсцесів та флегмон язика, кореня язика.
6. Ускладнення, причини виникнення, основні клінічні прояви, діагностика та лікування.
7. Етіологія та патогенез флегмони дна порожнини рота та гнилісно-некротичної ангіни Жансуля-Людвіга.
8. Шляхи поширення інфекції на дно порожнини рота.
9. Клінічні прояви, основні патогномонічні ознаки розвитку флегмони дна порожнини рота та гнилісно-некротичної ангіни Жансуля-Людвіга.
10. Основні принципи діагностики, диференційна діагностика флегмони дна порожнини рота та гнилісно-некротичної ангіни Жансуля-Людвіга.
11. Лікування флегмони дна порожнини рота та гнилісно-некротичної ангіни Жансуля-Людвіга.
12. Ускладнення, причини виникнення, основні клінічні прояви, діагностика та лікування.
13. Принципи профілактики розвитку флегмони дна порожнини рота та гнилісно-некротичної ангіни Жансуля-Людвіга.

Тема №15. Специфічні запальні процеси ЩЛД: актиномікоз, туберкульоз, сифіліс. Етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, профілактика. ВІЛ інфекція/СНІД. Прояви в щелепно-лицевій ділянці.

Актиномікоз щелепно-лицевої ділянки. Етіологія і патогенез. Шляхи проникнення інфекції. Класифікація актиномікозу за Т.Г. Робустовою. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, загальні принципи лікування.

Туберкульозне ураження органів порожнини рота і щелеп. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.

Сифіліс. Прояви в щелепно-лицевій ділянці. Діагностика, лікарська тактика. Профілактика.

ВІЛ інфекція/СНІД. Прояви в порожнині рота, щелепно-лицевій ділянці.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Етіопатогенез і класифікація актиномікоза ЩЛД.
2. Шляхи проникнення актиноміцет в щлд.
3. Особливості клінічної картини при різних формах актиномікозу.

4. Хірургічне лікування актиномікозу.
5. Специфічна імунотерапія актиномікозу за Суттєвим Г.О. та Асніним В.І.
6. Антибіотикотерапія супутньої актиномікозу мікрофлори.
7. Рентгентерапія актиномікозу.
8. Наслідки та можливі ускладнення актиномікозу.
9. Етіопатогенез сифілісу.
10. Особливості клінічної картини при первинному, вторинному та третинному сифілісі.
11. Диференційна діагностика та принципи лікування сифілісу.
12. Етіопатогенез туберкульозу щлд.
13. Клінічна картина при різних формах туберкульозу:
  - туберкульозний лімфаденіт;
  - первинний туберкульоз шкіри;
  - туберкульозний вовчак;
  - міліарно-виразковий туберкульоз;
  - десимінований міліарний туберкульоз обличчя;
  - розацеподібний і папуло-некротичний туберкульоз;
  - туберкульозодерма;
  - слинних залоз;
  - туберкульоз щелеп.
14. Диференційна діагностика та принципи лікування туберкульозу.
15. Ускладнення та наслідки захворювання.
16. Стадії перебігу ВІЛ-інфекції у людини.
17. Прояви СНІДу в щелепно-лицевій ділянці.
18. Сучасні методи лікування ВІЛ-інфекції.
19. Профілактика туберкульозу, актиномікозу, сифілісу та СНІДу в щелепно-лицевій ділянці.

Тема №16. Фурункули і карбункули обличчя: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика. Бешиха обличчя, нома, гемодинамічні некрози. Дифтерія. Прояви в порожнині рота. Клінічний перебіг, діагностика, лікування, профілактика.

Фурункул, карбункул. Клініка, лікування, запобігання ускладнень.

Бешихове запалення. Нома, етіологія, патологічна анатомія, профілактика, лікування. Ускладнення та наслідки.

Некротичні процеси тканин щелепно-лицевої ділянки іншого походження.

Ускладнення запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.

Дифтерія. Поширення. Клініка, діагностика, профілактика.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Визначення понять фурункул і карбункул.
2. Класифікація фурункулів і карбункулів.
3. Сприятливі чинники розвитку фурункулів і карбункулів.
4. Роль патологічних збудників.
5. Особливості локалізації фурункулів та карбункулів у різних ділянках обличчя.
6. Клінічний перебіг захворювання.
7. Особливості хірургічного втручання.
8. Медикаментозне лікування: антибактерійна, протизапальна, дезінтоксикаційна, загальнозміцнююча, імуностимулююча терапія.
9. Місцеві ускладнення. Їх профілактика та лікування.
10. Загальні ускладнення. Їх профілактика.
11. Можливі причини і роль супутніх факторів у виникненні номи обличчя.
12. Клінічні ознаки номи в ротовій порожнині (гінгівіт, виразково-некротичний стоматит – їх особливості).
13. Клінічні стадії протікання номи (за Т.А. Пулатовим).
14. Ускладнення, що виникають під час та після перенесеної номи, їх профілактика та лікування.
15. Принципи комплексного лікування номи ЩЛД.
16. Можливі шляхи проникнення інфекції в шкіру обличчя.

17. Механізм розвитку бешихового запалення, роль сенсibilізації організму в розвитку даної патології.

18. Класифікацію бешихового запалення за:

- вираженням клінічних проявів,
- важкістю протікання інфекційного процесу,
- характеру поширення місцевих проявів,
- кратністю захворювання.

19. Диференційну діагностику бешихового запалення з поліморфною ексудативною еритемою, оперізуючим лишаєм, червоним системним вовчаком, сибірською виразкою, сифілісом, мікробною екземою, дерматитами.

20. Ускладнення, що можуть виникати при бешиховому запаленні: лімфедема, сепсис, менінгіт – клінічні ознаки, принципи лікування.

21. Принципи лікування бешихового запалення.

22. Причини та супутні фактори, що сприяють розвитку хвороби Вегенера.

23. Основні клінічні прояви хвороби Вегенера в порожнині рота.

24. Характерні показники лабораторних досліджень крові при хворобі Вегенера.

25. Диференційна діагностика хвороби Вегенера із раком, сифілісом, туберкульозом.

26. Принципи лікування і профілактики хвороби Вегенера.

27. Етіологія дифтерії.

28. Характерні клінічні ознаки і діагностика дифтерії.

29. Диференційна діагностика дифтерії з інфекційним мононуклеозом, скарлатиною, лейкозом, ангіною.

30. Принципи місцевого та загального лікування дифтерії.

31. Профілактика дифтерії.

Тема №17. Ускладнення запальних процесів щелепно-лицевої ділянки: медіастеніт, сепсис, абсцес мозку, тромбоз лицевих вен та печеристого синусу, абсцедуючі пневмонії, інфекційно-токсичний шок та інші. Класифікація, патогенез, особливості клінічного перебігу, діагностика, лікування, прогноз.

Гнійний тромбофлебіт, тромбоз печеристого синусу, менінгіт, медіастеніт, енцефаліт, сепсис, інфекційно-токсичний шок. Їх етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Принципи терапії.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Фази сепсису. Клініка, діагностика.

2. Диференційна діагностика сепсису.

3. Лікування одонтогенного сепсису.

4. Клініка та діагностика абсцесу мозку.

5. Лікування та профілактика абсцесу мозку.

6. Етіологія та патогенез тромбозу печеристого синуса.

7. Клінічна картина при тромбозі печеристого синуса.

8. Лікування та прогноз при тромбозі печеристого синуса.

9. Етіологія, патогенез одонтогенного сепсису.

10. Класифікації форм гострої гнійної інфекції.

11. Фази сепсису.

12. Критерії генералізації патогенної інфекції.

13. Клініка, діагностика, диференційна діагностика та лікування: а) гнійно-резорбтивної гарячки; б) початкової форми сепсису; в) септицемії; г) септикопемії; д) септичного шоку.

14. Етіологія, патогенез одонтогенного медіастеніту.

15. Шляхи проникнення одонтогенної інфекції в середостіння.

16. Класифікація медіастеніту: а) за походженням; б) за типом запалення; в) за локалізацією; г) за перебігом.

17. Клініка, діагностика, диференційна діагностика та лікування медіастеніту та медіастенального затьоку.

18. Етіологія, патогенез, шляхи поширення інфекції, клініка, діагностика, диференційна діагностика та лікування флегмон: а) переднього відділу підпід'язикової частини ший; б) бічного відділу ший; в) заднього відділу ший;

г) некротичного фасціїту щелепно-лицевої ділянки та шиї.

Тема №18. Артрит і артроз скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС): класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.

Класифікація захворювань СНЩС. Обстеження хворих із захворюваннями СНЩС. Артрити скронево-нижньощелепного суглоба. Класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування. Артрози скронево-нижньощелепного суглоба. Класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування. Можливості артроскопії та артроскопічної хірургії захворювань СНЩС. Синдром больової дисфункції СНЩС. Етіологія, патогенез, діагностика, лікування. Синдром Костена.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Етіологія артрити.
2. Шляхи поширення інфекції у СНЩС.
3. Класифікація артрити.
4. Види артрозів СНЩС.
5. Особливості клінічної симптоматики артрозів, їх діагностика.
6. Рентгенологічні особливості артрозу і диференційна діагностика.
7. Характеристика больової дисфункції СНЩС.
8. Лікування артритів.
9. Лікування артрозів.
10. Лікування больової дисфункції СНЩС.
11. Ускладнення і профілактика даних захворювань.

Тема №19. Гострі сіалоаденіти: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.

Класифікація захворювань слинних залоз. Методи обстеження хворих: клінічні, лабораторні, рентгенологічні (сіалографія), радіологічні: пантомо- і радіосіалографія, сіалосцинтиграфія. Запалення слинних залоз. Класифікація, етіологія, патогенез. Епідемічний паротит. Банальний бактеріальний сіаладеніт. Гострий лімфогенний і контактний сіаладеніт. Післяопераційний і післяінфекційний паротит. Гостре запалення піднижньощелепних і під'язикових слинних залоз. Клініка, диференціальна діагностика. Лікування гострого сіаладеніту (консервативне і хірургічне). Несправжній паротит, диференціальна діагностика.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Класифікація гострих сіалоаденітів.
2. Епідемічний паротит: етіологія та патогенез захворювання.
3. Епідемічний паротит: клінічна картина, діагностика, диференційна діагностика, лікування та профілактика.
4. Гострий вірусний сіаладеніт (викликаний вірусом епідемічного паротиту, грипу, цитомегалії, герпесу та ін.). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування та профілактика.
5. Гострий бактерійний сіаладеніт. Етіологія та патогенез захворювання, фактори, що сприяють виникненню.
6. Гнійно-некротичний паротит. Причини, клінічний перебіг, діагностика, диференційна діагностика та лікування.
7. Лімфогенний паротит (несправжній паротит Герценберга). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.
8. Гострий контактний сіаладеніт. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика та лікування.
9. Сіаладеніт, викликаний потраплянням стороннього тіла у вивідну протоку залози. Клінічна картина, діагностика та лікування.

Тема №20. Хронічні сіалоаденіти: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Сіалози: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Слино-кам'яна хвороба (сіалолітіаз): етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Підсумкове заняття "Запальні процеси ЩЛД".

Хронічне запалення слинних залоз. Паренхіматозний, інтерстиціальний і протоковий (сіалодохит) сіаладеніт: етіологія, патогенез, клініка, диференціальна діагностика. Методи лікування. Конкрементозний (калькульозний) сіаладеніт - слинокам'яна хвороба. Утворення і склад слинних камінців. Клініка, діагностика, ускладнення, лікування. Оперативні доступи і знеболення під час видалення слинних камінців. Стеноз і атрезія слинних протоків. Діагностика, лікування. Пошкодження слинних залоз. Класифікація, клінічна картина, лікування. Нориці слинних залоз. Причини утворення нориць слинних залоз. Повні і неповні нориці. Методи обстеження: фістулографія, зондування. Диференціальна діагностика та лікування. Пригнічення функції залози (медикаментозне, променеве). Пластика вивідних протоків.

Реактивно-дистрофічні захворювання слинних залоз. Хвороба Мікуліча (лімфоматоз залоз). Синдром та хвороба Шегрена. Ксеростомія як симптом порушення функції слинних залоз.

Перелік питань, які повинен вивчити студент:

1. Класифікація хронічних сіалоаденітів.
2. Паренхіматозний паротит: етіологія та патогенез захворювання, фактори, що сприяють виникненню.
3. Паренхіматозний паротит: клінічна картина в залежності від стадії захворювання.
4. Сіалографія: характерні зміни при паренхіматозному паротиті.
5. Лікування хронічного паренхіматозного паротиту.
6. Склерозуючий субмаксиліт: етіологія та патогенез захворювання.
7. Клініка склерозуючого субмаксиліту.
8. Диференційна діагностика склерозуючого субмаксиліту.
9. Лікування склерозуючого субмаксиліту.
10. Визначення поняття «сіалоз».
11. Класифікація сіалозів.
12. Причини виникнення сіалозів.
13. Стації протікання сіалозів.
14. Синдром Шегрена: основні клінічні симптоми.
15. Лікування синдрому Шегрена.
16. Хвороба Мікуліча: ймовірна етіологія та патогенез захворювання.
17. Основні клінічні симптоми при хворобі Мікуліча.
18. Лікування Хвороби Мікуліча.
19. Синдром Хеєрфорда: клінічні симптоми, що відрізняють його від інших сіалозів.
20. Лікування синдрому Хеєрфорда.
21. Етіологія та патогенез калькульозних сіаладенітів.
22. Вплив ендокринної патології, порушень мінерального обміну, гіповітамінозу ретинолу, спадковості на причини утворення слинного каменя.
23. Основні методи діагностики при салолітіазах, диференційна діагностика.
24. Клінічні прояви перебігу калькульозних сіалоаденітів.
25. Методи хірургічного лікування калькульозних сіалоаденітів.
26. Ускладнення, причини виникнення, основні клінічні прояви слинно-кам'яної хвороби.

Перелік питань, які повинен вивчити студент для засвоєння тем змістового модуля №2

1. Етіологія, патогенез та класифікація запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.
2. Хронічні одонтогенні запальні вогнища у хворих із соматичною локальною та системною патологією. Тактика стоматолога.
3. Хронічні одонтогенні запальні вогнища у хворих до та після операцій на черевній порожнині, грудній клітці. Тактика стоматолога.
4. Хвороби прорізування зубів. Дистопія та ретенція. Клініка, діагностика. Показання та методики видалення зубів.
5. Перикоронарит. Причини, класифікація, клініка, діагностика, методики консервативного та хірургічного лікування.
6. Гострий періодонтит. Класифікація, клініка, діагностика і лікування.
7. Хронічний періодонтит. Класифікація. Клініка, діагностика.
8. Хронічний гранулематозний періодонтит, клініка та діагностика. Види гранульом, теорії походження епітелію в гранульомах.

9. Хірургічні методи лікування хронічного періодонтиту. Резекція верхівки кореня. Показання, методика виконання, можливі ускладнення, їх профілактика.
10. Хірургічні методи лікування хронічного періодонтиту. Гемісекція, ампутація, реплантація. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення та їх профілактика.
11. Реплантація зуба: одномоментна і відстрочена, показання і протипоказання, методика операції, ускладнення. Типи з'єднання кореня зуба з ямкою.
12. Причини загострень хронічного періодонтиту, патогенез. Лікування, профілактика ускладнень.
13. Періостит щелеп: класифікація, етіологія, патогенез, клініка, диференціальна Діагностика.
14. Лікування гострого гнійного одонтогенного періоститу щелеп.
15. Остеомієліт щелеп. Етіологія, теорії патогенезу, класифікація.
16. Одонтогенний остеомієліт щелеп. Гостра стадія. Клініка, діагностика, лікування.
17. Одонтогенний остеомієліт щелеп. Хронічна стадія. Клініка, діагностика. Консервативне лікування. Операція секвестрэктомії. Показання, терміни виконання та її методика. Профілактика ускладнень.
18. Особливості клінічного перебігу одонтогенного остеомієліту нижньої та верхньої щелеп. Залежність від анатомо-топографічних особливостей. Ускладнення остеомієліту.
19. Диференційна діагностика гострого періодонтиту, періоститу та остеомієліту щелеп.
20. Особливості клінічного перебігу, діагностики і лікування неодонтогенного гострого остеомієліту щелеп.
21. Гематогенний гострий остеомієліт верхньої щелепи: етіологія, клініка, ускладнення і лікування.
22. Одонтогенний гайморит. Етіологія, класифікація, клініка, діагностика.
23. Одонтогенний гайморит. Консервативне та хірургічне лікування. Ускладнення та їх профілактика.
24. Хірургічна анатомія клітковинних просторів щелепно-лицевої ділянки. Шляхи поширення одонтогенної інфекції.
25. Абсцес та флегмона щелепно-лицевої ділянки. Запальні клінічні ознаки, прийоми діагностики.
26. Абсцес та флегмона щелепно-лицевої ділянки. Принципи комплексного лікування.
27. Лімфаденіт щелепно-лицевої ділянки: класифікація, клініка, диференціальна діагностика, лікування.
28. Флегмона підскроневої та крилопіднебінної ямок. Етіологія, патогенез, клініка; діагностика, лікування.
29. Флегмона скроневої ділянки. Причини виникнення, клініка, діагностика, лікування.
30. Абсцеси та флегмони підочної та вилицевої ділянок. Причини, клініка, діагностика, лікування.
31. Абсцес та флегмона піднижньощелепного клітковинного простору. Його хірургічна анатомія. Причини, клініка, діагностика, лікування.
32. Абсцес і флегмона крилоподібного щелепного клітковинного простору. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
33. Абсцес і флегмона підмасетеріального клітковинного простору. Хірургічна анатомія. Причини, клініка, діагностика, лікування.
34. Абсцес і флегмона привушно-жувальної ділянки. Причини, хірургічна анатомія, клініка, діагностика, лікування.
35. Абсцес і флегмона щічної ділянки. Хірургічна анатомія, причини. Клініка, діагностика, лікування.
36. Абсцес і флегмона позадущелепної ділянки. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
37. Абсцес та флегмона язика. Причини, клініка, діагностика, лікування.
38. Флегмона дна порожнини рота. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
39. Абсцес щелепно-язикового жолобка. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
40. Гнилiсно-некротична флегмона Жансуля-Людвіга. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.

41. Абсцес і флегмона навкологлоткового клітковинного простору. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
42. Одонтогенна та неодонтогенна флегмона ЩЛД: диференційна діагностика, особливості клінічного перебігу, лікування ускладнення
43. Клініка, топографічна анатомія та лікування флегмони шиї.
44. Загальне лікування флегмон ЩЛД. Виписати необхідні рецепти.
45. Актиномікоз щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
46. Сифіліс щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
47. Туберкульоз щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференційна діагностика, лікування.
48. ВІЛ інфекція/СНІД. Прояви в щелепно-лицевій ділянці.
49. Фурункул та карбункул щелепно-лицевої ділянки: класифікація, клініка, ускладнення та лікування.
50. Нома. Етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Диференційна діагностика, ускладнення.
51. Бешиха обличчя. Етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Диференціальна діагностика, ускладнення.
52. Дифтерія. Етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Диференціальна діагностика, ускладнення.
53. Одонтогенний медіастеніт: етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика.
54. Диференційна діагностика одонтогенного медіастеніту, хірургічне та медикаментозне лікування.
55. Сепсис, інфекційно-токсичний шок. Етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування.
56. Тромбофлебіт вен обличчя, тромбоз печеристого синусу. Етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування.
57. Одонтогенний абсцес мозку, менінгіт. Етіологія, клінічна картина, лікування.
58. Клініка, діагностика і лікування артриту та артрозу скронево-нижньощелепного суглоба. Виписати необхідні рецепти.
59. Гостре запалення слинних залоз: класифікація, клінічний перебіг, лікування.
60. Слиннокам'яна хвороба: етіологія, клініка, ускладнення і лікування.
61. Псевдопаротит Генценберга та паротит.
62. Хронічне запалення слинних залоз: класифікація, клінічний перебіг, лікування.
63. Системні захворювання слинних залоз: хвороба Мікуліча, синдром Шегрена.

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	СРС	Індивідуальна робота
Змістовий модуль I. Пропедевтика хірургічної стоматології				
Тема №1. Організація хірургічної стоматологічної допомоги. Знайомство зі структурою хірургічного відділення стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевої хірургії клінічної лікарні. Забезпечення, документація амбулаторного стоматологічного кабінету і відділення. Методика обстеження щелепно-лицевої ділянки та шиї. Асептика та антисептика в ЩЛХ. Специфічна та неспецифічна резистентність ротової порожнини. Профілактика соціальнозначимих інфекцій.	2	2	4 4 4	
Тема №2. Біль, його компоненти, провідні шляхи болю. Класифікація знечулення, види, методи, показання та протипоказання. Загальне знечулення. Премедикація. Нейролептанальгезія.	2	2	4	
Тема №3. Місцеві анестетики, їх властивості, побічні дії. Класифікація. Показання та протипоказання до місцевого знечулення. Аплікаційна, інфільтраційна анестезії.		2	4	
Тема №4. Периферичне провідникове знечулення на нижній щелепі: торусальна, мандибулярна анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.		2		
Тема №5. Периферичне провідникове знечулення на нижній щелепі: ментальна, щічна та язикова анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.		2		
Тема №6. Периферичне провідникове знечулення на верхній щелепі: туберальна, інфраорбітальна анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.		2		
Тема №7. Периферичне провідникове знечулення на верхній щелепі: різцева, палатинальна анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.		2		
Тема №8. Центральні провідникові методи знечулення щелеп і прилеглих тканин. Місцеві ускладнення, їх лікування.		2		
Тема №9. Загальні ускладнення місцевої анестезії, їх профілактика і лікування. Серцево-легенева реанімація.	2	2	5	
Тема №10. Показання та протипоказання до операції видалення зубів. Інструментарій для видалення зубів. Підготовка хворих із супутньою патологією до видалення зубів.	2	2	5	
Тема №11. Методики видалення зубів на верхній щелепі. Етапи операції.		2		
Тема №12. Методики видалення зубів на нижній щелепі. Етапи операції.		2		
Тема №13. Ускладнення під час видалення зубів: клінічна картина, діагностика, лікування і профілактика.		2		

Тема №14. Ретенція та дистопія. Атипове видалення зубів. Етапи операції. Показання, інструментарій, методика. Догляд за післяопераційною раною. Підсумкове заняття "Пропедевтика хірургічної стоматології".		2	4 5	
Разом за змістовим модулем 1	8	28	39	
Змістовий модуль 2. Запальні процеси ЩЛД				
Тема №1. Запальні процеси ЩЛД: класифікація, етіологія, патогенез, типи клінічних реакцій та особливості перебігу одонтогенних запальних захворювань. Роль імунної, ендокринної, ретикуло-ендотеліальної систем.	2	3	5	
Тема №2. Хвороби прорізування зубів. Перикоронит: етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення.		3		
Тема №3. Гострі та хронічні періодонтити: класифікація, етіологія, патогенез. клініка, діагностика, хірургічні методи лікування, ускладнення та профілактика. Одонтогенна гранульома обличчя: клінічний перебіг, діагностика, лікування.		3	5	
Тема №4. Одонтогенний періостит щелеп (гострий, хронічний): етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.		3		
Тема №5. Гострий одонтогенний остеомієліт щелеп: етіологія, патогенез, класифікація. Сучасні теорії його виникнення. Клінічний перебіг, діагностика, лікування (хірургічне, медикаментозне, фізіотерапевтичне), ускладнення, їх профілактика.		3	5	
Тема №6. Хронічний одонтогенний остеомієліт щелеп: клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Особливості протікання та лікування остеомієліту в пацієнтів із наркотичною залежністю.		3		
Тема №7. Гострий одонтогенний верхньощелеповий синусит: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, профілактика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Пластичне закриття оро-антрального сполучення.	2	3	5	
Тема №8. Хронічний одонтогенний верхньощелеповий синусит: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, профілактика, лікування, ускладнення, їх профілактика.		3		
Тема №9. Хірургічна анатомія клітковинних просторів щелепно - лицевої ділянки (ЩЛД). Шляхи поширення одонтогенної інфекції. Класифікація флегмон і абсцесів ЩЛД. Загальні клінічні ознаки, прийоми діагностики та комплексного лікування.	2	3	5 5 5 5 6	
Тема №10. Лімфаденіти, аденофлегмони ЩЛД: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика. Запальні інфільтрати в ЩЛД. Особливості виникнення, локалізації, клінічного перебігу, диференційна діагностика, сучасні методи лікування.		3		
Тема №11. Абсцеси піднебіння, флегмони підочноямкової та виличної ділянок. Абсцеси та флегмони скроневої ділянки, підскроневої та крило-піднебінної ямок. Флегмона очниці. Топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.		3		

Тема №12. Флегмони щічної, білявушно-жувальної, позадушепної ділянок: топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.		3		
Тема №13. Флегмони підпідборідної, підщелепної ділянок, біялоткового та крило-щелепного просторів: топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.		3		
Тема №14. Абсцес під'язикового валика та щелепно-язикового жолобка. Абсцеси та флегмони язика, його кореня. Флегмона дна порожнини рота. Гнильно-некротична флегмона Жансуля – Людвіга. Топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.		3		
Тема №15. Специфічні запальні процеси ЩЛД: актиномікоз, туберкульоз, сифіліс. Етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, профілактика. ВІЛ інфекція/СНІД. Прояви в щелепно-лицевій ділянці.		3	5	
Тема №16. Фурункули і карбункули обличчя: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика. Бешиха обличчя, нома, гемодинамічні некрози. Дифтерія. Прояви в порожнині рота. Клінічний перебіг, діагностика, лікування, профілактика.		3		
Тема №17. Ускладнення запальних процесів щелепно-лицевої ділянки: медіастеніт, сепсис, абсцес мозку, тромбоз лицевих вен та печеристого синусу, абсцедуючі пневмонії, інфекційно-токсичний шок та інші. Класифікація, патогенез, особливості клінічного перебігу, діагностика, лікування, прогноз.		3		
Тема №18. Артрит і артроз скронево - нижньощелепного суглоба (СНЩС): класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.	2	3	5	
Тема №19. Гострі сіалоаденіти: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.		3	5	
Тема №20. Хронічні сіалоаденіти: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Сіалози: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Слино-кам'яна хвороба (сіалолітаз): етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Підсумкове заняття "Запальні процеси ЩЛД".		4	5	
Разом за змістовим модулем 2	8	61	66	
Усього годин <u>210/7</u> кредитів ECTS	16	89	105	
Підсумковий контроль				За-лік

4. Тематичний план лекцій на V /осінній/ семестр

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Історія і досягнення кафедри хірургічної стоматології та ЩЛХ. Сучасні методи обстеження в практиці хірургічної стоматології та ЩЛХ.	2
2.	Знеболення в хірургічній стоматології. Загальне знеболення. Премедикація, атаралгізія, нейролептанальгізія. Потенційоване місцеве знеболення. Атаралгізія. Місцеве знечулення в щелепно-лицевій ділянці.	2
3.	Операція видалення зуба. Сучасні методики видалення зубів. Ретенція та	2

	дистопія зубів. Перикороніти.	
4.	Загальні та місцеві ускладнення в практиці хірургічної стоматології та ЩЛХ. Серцево-легенева реанімація.	2
Всього		8

Тематичний план лекцій на VI/весняний / семестр

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Сучасна класифікація запальних процесів ЩЛД. Механізм розвитку одонтогенних запальних процесів. Періодонтити. Періостити. Остеомієліти.	2
2.	Одонтогенний синусит. Сучасні методики діагностики та лікування. Менеджмент ороантральних сполучень.	2
3.	Топографія клітковинних просторів обличчя та шиї. Запальні процеси м'яких тканин ЩЛД. Ускладнення запальних процесів ЩЛД (сепсис, медіастиніт, абсцес мозку, тромбоз печеристого синусу, тощо). Діагностика та лікування.	2
4.	Дисфункція скронево-нижньощелепного суглоба. Запальні та деструктивні процеси СНЩС. Сучасні методики діагностики та лікування. Запальні захворювання слинних залоз. Слино-кам'яна хвороба. Діагностика та лікування.	2
Всього		8

5. Теми семінарських занять – непередбачено при вивченні дисципліни

6. Тематичний план практичних (семінарських) занять на V /осінній/ семестр

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Тема №1. Організація хірургічної стоматологічної допомоги. Знайомство зі структурою хірургічного відділення стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевої хірургії клінічної лікарні. Забезпечення, документація амбулаторного стоматологічного кабінету і відділення. Методика обстеження щелепно-лицевої ділянки та шиї. Асептика та антисептика в ЩЛХ. Специфічна та неспецифічна резистентність ротової порожнини. Профілактика соціальнозначимих інфекцій.	2
2.	Тема №2. Біль, його компоненти, провідні шляхи болю. Класифікація знечулення, види, методи, показання та протипоказання. Загальне знечулення. Премедикація. Нейролептанальгезія.	2
3.	Тема №3. Місцеві анестетики, їх властивості, побічні дії. Класифікація. Показання та протипоказання до місцевого знечулення. Аплікаційна, інфільтраційна анестезії.	2
4.	Тема №4. Периферичне провідникове знечулення на нижній щелепі: горусальна, мандибулярна анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.	2
5.	Тема №5. Периферичне провідникове знечулення на нижній щелепі: ментальна, щічна та язикова анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.	2
6.	Тема №6. Периферичне провідникове знечулення на верхній щелепі: губеральна, інфраорбітальна анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.	2
7.	Тема №7. Периферичне провідникове знечулення на верхній щелепі: різцева, палатинальна анестезії. Показання, методики проведення. Місцеві ускладнення, їх лікування.	2
8.	Тема №8. Центральні провідникові методи знечулення щелеп і прилеглих	2

	тканин. Місцеві ускладнення, їх лікування.	
9.	Тема №9. Загальні ускладнення місцевої анестезії, їх профілактика і лікування. Серцево-легенева реанімація.	2
10.	Тема №10. Показання та протипоказання до операції видалення зубів. Інструментарій для видалення зубів. Підготовка хворих із супутньою патологією до видалення зубів.	2
11.	Тема №11. Методики видалення зубів на верхній щелепі. Етапи операції.	2
12.	Тема №12. Методики видалення зубів на нижній щелепі. Етапи операції.	2
13.	Тема №13. Ускладнення під час видалення зубів: клінічна картина, діагностика, лікування і профілактика.	2
14.	Тема №14. Ретенція та дистопія. Атипове видалення зубів. Етапи операції. Показання, інструментарій, методика. Догляд за післяопераційною ранною. Підсумкове заняття "Пропедевтика хірургічної стоматології".	2
Всього		28

Тематичний план практичних (семінарських) занять на VI /весняний/ семестр

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Тема №1. Запальні процеси ЩЛД: класифікація, етіологія, патогенез, типи клінічних реакцій та особливості перебігу одонтогенних запальних захворювань. Роль імунної, ендокринної, ретикуло-ендотеліальної систем.	3
2.	Тема №2. Хвороби прорізування зубів. Перикоронит: етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення.	3
3.	Тема №3. Гострі та хронічні періодонтити: класифікація, етіологія, патогенез. клініка, діагностика, хірургічні методи лікування, ускладнення та профілактика. Одонтогенна гранульома обличчя: клінічний перебіг, діагностика, лікування.	3
4.	Тема №4. Одонтогенний періостит щелеп (гострий, хронічний): етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.	3
5.	Тема №5. Гострий одонтогенний остеомієліт щелеп: етіологія, патогенез, класифікація. Сучасні теорії його виникнення. Клінічний перебіг, діагностика, лікування (хірургічне, медикаментозне, фізіотерапевтичне), ускладнення, їх профілактика.	3
6.	Тема №6. Хронічний одонтогенний остеомієліт щелеп: клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Особливості протікання та лікування остеомієліту в пацієнтів із наркотичною залежністю.	3
7.	Тема №7. Гострий одонтогенний верхньощелеповий синусит: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, профілактика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Пластичне закриття оро-антрального сполучення.	3
8.	Тема №8. Хронічний одонтогенний верхньощелеповий синусит: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, профілактика, лікування, ускладнення, їх профілактика.	3
9.	Тема №9. Хірургічна анатомія клітковинних просторів щелепно - лицеві ділянки (ЩЛД). Шляхи поширення одонтогенної інфекції. Класифікація флегмон і абсцесів ЩЛД. Загальні клінічні ознаки, прийоми діагностики та комплексного лікування.	3
10.	Тема №10. Лімфаденіти, аденофлегмони ЩЛД: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика. Запальні інфільтрати в ЩЛД. Особливості виникнення, локалізації, клінічного перебігу, диференційна діагностика, сучасні методи лікування.	3
11.	Тема №11. Абсцеси піднебіння, флегмони підочноямкової та виличної ділянок.	3

	Абсцеси та флегмони скроневої ділянки, підскроневої та крило-піднебінної ямок. Флегмона очниці. Топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.	
12.	Тема №12. Флегмони щічної, білявушно-жувальної, позадущелепної ділянок: топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.	3
13.	Тема №13. Флегмони підпідборідної, підщелепної ділянок, біяглоткового та крило-щелепного просторів: топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика.	3
14.	Тема №14. Абсцес під'язикового валика та щелепно-язикового жолобка. Абсцеси та флегмони язика, його кореня. Флегмона дна порожнини рота. Гнильно-некротична флегмона Жансуля – Людвіга. Топографічна анатомія, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.	3
15.	Тема №15. Специфічні запальні процеси ЩЛД: актиномікоз, туберкульоз, сифіліс. Етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, профілактика. ВІЛ інфекція/СНІД. Прояви в щелепно-лицевій ділянці.	3
16.	Тема №16. Фурункули і карбункули обличчя: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення та профілактика. Бешиха обличчя, нома, гемодинамічні некрози. Дифтерія. Прояви в порожнині рота. Клінічний перебіг, діагностика, лікування, профілактика.	3
17.	Тема №17. Ускладнення запальних процесів щелепно-лицевої ділянки: медіастеніт, сепсис, абсцес мозку, тромбоз лицевих вен та печеристого синусу, абсцедуючі пневмонії, інфекційно-токсичний шок та інші. Класифікація, патогенез, особливості клінічного перебігу, діагностика, лікування, прогноз.	3
18.	Тема №18. Артрит і артроз скронево - нижньощелепного суглоба (СНЩС): класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.	3
19.	Тема №19. Гострі сіалоаденіти: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика.	3
20.	Тема №20. Хронічні сіалоаденіти: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Сіалози: класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Слино-кам'яна хвороба (сіалолітіаз): етіологія, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. Підсумкове заняття "Запальні процеси ЩЛД".	4
Всього		61

7. Теми лабораторних занять – непередбачено при вивченні дисципліни

8. Тематичний самостійної роботи студентів на V /осінній/ семестр

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин	Вид контролю
1.	Тема №1. Організація кабінету хірургічної стоматології в амбулаторії.	4	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Тема №2. Асептика та антисептика в хірургічній стоматології.	4	
3.	Тема №3. Сучасні шприци та ін'єкційні системи в стоматології.	4	
4.	Тема №4. Особливості місцевого знечуження у хворих із супутньою патологією.	5	
5.	Тема №5. Інтенсивна терапія, серцево-легенева реанімація в щелепно-лицевій хірургії.	5	

6.	Тема №6. Видалення зубів у хворих із захворюваннями серцево-судинної системи, системи крові, діабетом.	4	
7.	Тема №7. Рентгендіагностика стоматологічних захворювань.	4	
8.	Тема №8. Обладнання та інструментарій для проведення операції атипного видалення зубів.	4	
9.	Тема №9. Комплексне лікування ретенції зубів.	5	
Всього		39	

Тематичний план самостійної роботи студентів на VI /весняний/ семестр

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин	Вид контролю
1.	Тема №1. Деонтологія в стоматології.	5	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Тема №2. Сучасний підхід до хірургічного лікування періодонтитів.	5	
3.	Тема №3. Системний підхід до надання хірургічної допомоги хворим з одонтогенним синуситом.	5	
4.	Тема №4. Некрози щелеп (біофосфатний, остеорадіонекроз).	5	
5.	Тема №5. Сучасний погляд на етіологію та патогенез одонтогенних абсцесів і флегмон щелепно-лищевої ділянки.	5	
6.	Тема №6. Топографічна анатомія ЩЛД. Основні принципи проведення розтинів в ЩЛД.	5	
7.	Тема №7. Прояви лімфаденіту ЩЛД при специфічних захворюваннях: туберкульоз, актиномікоз, сифіліс, СНІД.	5	
8.	Тема №8. Додаткові методи дослідження в ЩЛД при запальних процесах. Вивчення аналізів крові, імунограм.	5	
9.	Тема №9. Сучасні засоби медикаментозної терапії при гнійно - запальних захворюваннях ЩЛД.	6	
10.	Тема №10. Сучасні методи дослідження слинних залоз.	5	
11.	Тема №11. Системні захворювання слинних залоз.	5	
12.	Тема №12. Нормальна та патологічна анатомія СНЩС. Сучасні методи діагностики та лікування захворювань СНЩС.	5	
13.	Тема №13. Фізіотерапевтичні методи в комплексному лікуванні запальних процесів ЩЛД.	5	
Всього		66	

9. Індивідуальні завдання – не заплановано робочим навчальним планом.

10. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів включає:

- конспекти теоретичного матеріалу, розв'язок ситуаційних завдань, контрольних запитань з відповідних тематик самостійної роботи тощо;
- створення мультимедійних презентацій за обраними тематиками самостійної роботи;
- створення стендових презентацій за обраними тематиками самостійної роботи;
- написання історії хвороби згідно обраних нозологій;
- підготовку до аудиторних занять (практичних);
- виконання завдань з навчальної дисципліни впродовж семестру;
- роботу над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою навчальною програмою дисципліни винесені на самостійне опрацювання студентів;
- підготовку до всіх видів контрольних робіт;
- роботу в студентських наукових гуртках та осередках тощо;
- участь у роботі «круглих столів» тощо;
- участь у наукових і науково-практичних конференціях, олімпіадах тощо;

З метою організації проведення самостійної роботи на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лищевої хірургії викладачами проводяться наступні заходи:

- групові та індивідуальні консультації;
- співбесіди зі студентами;
- систематичний контроль за виконанням студентами завдань, рекомендованих до самостійного опрацювання;
- забезпечення студентів засобами для самоконтролю (тести, пакети контрольних питань та ситуаційних задач);
- аналіз та оцінка роботи студента.

11. Методи навчання.

Навчальний процес на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії організовано згідно наступних нормативних документів:

- Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII;
- постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;
- наказу МОН України №1151 від 06.01.2015 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №266»;
- наказу ректора ЛНМУ імені Данила Галицького від 02.06.2016 № 1604 «Про затвердження навчальних планів»;
- положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, схвалено Вченою радою ЛНМУ імені Данила Галицького 23.06.2021, протокол №3-ВР;
- положення про критерії, правила і процедуру оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, схвалено Вченою радою ЛНМУ імені Данила Галицького 21.02.2018, протокол №1-ВР;
- Освітньо професійної програми «Стоматологія», другий (магістерський) рівень вищої освіти, 221 Стоматологія, МОН України Сертифікат НД №1497026 дійсний до 01.07.2025;
- положення про робочу навчальну програму дисципліни та методичні рекомендації щодо її розробки, ЦМК ЛНМУ імені Данила Галицького 23.04.2015, протокол №2;
- навчальної програми дисципліни «хірургічна стоматологія» для студентів III, IV та V курсів стоматологічного факультету.

Практичні клінічні заняття з хірургічної стоматології та ЩЛХ проводяться з групами 13-15 осіб у кожній. Початковий рівень знань студента, який починає навчання на кафедрі хірургічної стоматології, передбачає визначення рівня знань із анатомії, загальної і спеціальної фізіології, патологічної анатомії та фізіології на основі фундаментальної підготовки на кафедрах медико-біологічного та загальноклінічного профілю.

На лекціях та практичних заняттях викладачами висвітлюються досягнення науково-технічного прогресу, медицини, зокрема, хірургічної стоматології і ЩЛХ та їх впровадження в практику.

У лекційних курсах викладаються основні й найбільш складні розділи з хірургічної стоматології та ЩЛХ, в тому числі проблеми взаємозв'язку всіх розділів стоматології із загальною патологією, екологією, етіологією та патогенезом різних стоматологічних та соматичних захворювань, нозологічною діагностикою, хірургічним і консервативним лікуванням, профілактикою, соціально-трудовою реабілітацією та експертизою.

З метою оволодіння мануальними навичками надання хірургічної стоматологічної допомоги, поряд з вивченням теоретичних питань, студенти відпрацьовують маніпуляції на фантомах і муляжах, під керівництвом та контролем викладача самостійно проводять огляд пацієнтів з різними патологічними процесами ЩЛД, що відносяться до компетенції хірургічної стоматології та ЩЛХ, самостійно вивчають симптоми хірургічних стоматологічних захворювань, набувають навичок в діагностиці щелепно-лицевих розладів і захворювань, їх лікуванні, експертизі та трудовій реабілітації.

Методика організації навчального процесу на практичному занятті з хірургічної стоматології:

1. Підготовчий етап, 20 хв.

Обґрунтування викладачем значення теми заняття для подальшого вивчення дисципліни та професійної діяльності лікаря з метою формування мотивації та цілеспрямованої навчальної діяльності. Ознайомлення студентів з конкретними цілями та планом заняття.

Проведення стандартизованого контролю вихідного рівня підготовки студентів, обговорення та відповіді на запитання студентів.

2. Основний етап, 40 (для 2 год. заняття)/85 хв. (для 3 год. заняття).

Збирання студентами анамнезу та проведення огляду тематичного хворого. Студенти складають план обстеження пацієнта, план додаткових методів дослідження, заповнюють відповідну медичну документацію, відпрацьовують техніку проведення діагностичних маніпуляцій, лікувальних заходів, відпрацьовують практичні навички відповідно до тематики заняття.

3. Заключний етап, 30 хв.

Проведення стандартизованого кінцевого контролю з використанням індивідуальних тестових завдань та питань (10-15 хв.), перевірки робіт (5-10 хв.). Оцінка викладачем поточної діяльності студента впродовж заняття, з врахуванням стандартизованого кінцевого контролю, проведення аналізу успішності студентів, оголошення оцінки діяльності кожного студента та відображення її в журналі обліку відвідувань та успішності студентів.

Староста групи одночасно вносить оцінки у відомість обліку успішності та відвідувань занять студентами, викладач завіряє їх своїм підписом.

Коротке інформування студентів про тему наступного заняття та методичні заходи щодо підготовки до нього.

Студенти мають можливість ознайомитися з переліком практичних навичок, якими вони повинні оволодіти на III курсі. Практичні навички розміщені на навчально-методичних стендах та електронному сайті кафедри. На кафедрі опрацьована форма контролю засвоєння практичних навичок, яку отримує кожний студент на початку навчального семестру. Під час проведення практичних занять, а також в кінці семестру викладач робить відповідні позначення, підписи про засвоєння студентами переліку практичних навичок.

Самостійна робота студентів відображена в навчально-тематичних планах, а також в методичних розробках практичних занять для студентів. Студенти мають можливість ознайомитися з основною та додатковою літературою з дисципліни, підготуватися усно, а також написати реферати і ін.

Відробки практичних (семінарських) занять проводяться на чергуваннях викладачів, а також за індивідуальним графіком. Графіки відробок практичних занять розміщені на відповідних стендах та інформаційному сайті кафедри. Студенти, які пропустили більше двох практичних занять допускаються до навчання з дозволу деканату стоматологічного факультету, а також повинні відпрацювати пропущені заняття впродовж найближчих двох тижнів. Контроль за відробками практичних занять проводиться у відповідному прошитому журналі з наскрізною нумерацією і фіксацією дати проходження відробки, що відповідає графікові. Пропуски лекцій фіксуються у відповідних журналах, контролюються на практичних заняттях в формі усного та письмового опитування, а також враховуються при виставленні заліків, екзаменаційної оцінки.

Усі заняття та лекції забезпечені відповідним методичним та ілюстрованим матеріалом. Заняття проводяться в традиційній методиці із використанням тестових завдань, контрольних задач, усних відповідей. Під час занять у широкому об'ємі використовуються наявні на кафедрі муляжі.

Викладачами кафедри проведена значна робота по створенню методичних матеріалів для забезпечення навчального процесу, матеріалів для підготовки до практичних занять і лекцій в електронному варіанті, який розміщено на сайті кафедри хірургічної стоматології та ЩЛХ, створено базу тестових завдань для поточного і підсумкового контролю знань. Також забезпечено візуалізацію алгоритмів виконання практичних навичок відеопрезентаціями з розділів: «Пропедевтика хірургічної стоматології», «Запальні захворювання ЩЛД».

Інноваційні методи і технології, що використовуються в навчальному процесі

Дисципліна	Назви педагогічних технологій і інноваційних методів навчання
Хірургічна	- залучення студентів до роботи з відомими електронними базами

стоматологія	<p>медичної інформації (ScienceDirect, PubMed, Пантелеймон тощо) через інтернет-мережу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання у педагогічному процесі міждисциплінарного підходу до вивчення хірургічної стоматології – постійне акцентування уваги студентів на зв'язку предмету з базовими дисциплінами та суміжними стоматологічними спеціальностями; - залучення студентів до асистувань при проведенні операційних втручань, онлайн-трансляція операцій в методичний кабінет завдяки наявному сучасному відео-обладнанню з синхронним обговоренням проведених маніпуляцій; - систематичні огляди зі студентами тематичних пацієнтів та обговорення клінічних випадків, мотивація студентів до складання алгоритмів діагностично-лікувальних заходів за умов тієї чи іншої стоматологічної хірургічної патології.
--------------	--

12. Методи контролю.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Методи контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог «Критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у ЛНМУ імені Данила Галицького», схвалено Вченою радою ЛНМУ імені Данила Галицького від 21.02.2018, протокол №1.

Контрольні заходи при вивченні дисципліни «Хірургічна стоматологія» включають поточний контроль, підсумковий контроль – семестровий залік.

Перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс проводиться вхідний контроль. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмі попередньої дисципліни. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття з дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування навчального процесу.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми. Поточний контроль здійснюється на основі комплексного оцінювання діяльності студента, що включає контроль вхідного рівня знань, якість виконання практичної роботи, рівень теоретичної підготовки, виконання самостійної роботи згідно тематичного плану та результати вихідного контролю рівня знань.

При оцінюванні навчальної діяльності студентів надається перевага стандартизованим методам контролю: тестові завдання, ситуаційні задачі, контрольні питання, усне опитування, структуровані письмові роботи, структурований згідно алгоритмів контроль практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Підсумковий контроль – семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях. Він проводиться відповідно до навчального плану в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Оцінка з дисципліни «Хірургічна стоматологія», представлена двома змістовими модулями, є рейтинговою та визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу, рівень теоретичної та практичної підготовки. Форми проведення поточного контролю -тестування, розв'язування ситуаційних задач, вирішення клінічної ситуаційної задачі, демонстрація практичної навички чи вміння,

відповіді на стандартизовані теоретичні питання. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованим та відповідає еталонам відповідей.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною шкалою (національною). При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті і заноситься в журнал обліку академічної успішності.

Знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

- **«відмінно»** - студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- **«добре»** - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

- **«задовільно»** - студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми або дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

- **«незадовільно»** - студент не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Критерії оцінювання за видами контролю:

Критерії оцінювання тестового завдання

«відмінно» – студент вирішив 95-100 % із запропонованого набору тестових завдань;

«добре» – студент вирішив 80-94 % із запропонованого набору тестових завдань;

«задовільно» – студент вирішив 60,5-79 % із запропонованого набору тестових завдань;

«незадовільно» – студент вирішив менше, чим 60,5 % із запропонованого набору тестових завдань.

Критерії оцінювання пакета відкритих питань

До складу завдання входить 5 відкритих питань за темою практичного заняття. Вартість кожного окремого питання 1 бал, або 20%. Результати відповідей сумуються та виставляється оцінка за п'ятибальною шкалою: 5 «відмінно» – 4,5-5 балів; 4 «добре» – 3,5-4 бали; 3 «задовільно» – 3 бали; 2 «незадовільно» – 2 і менше балів.

Кожне із питань оцінюється за наступними критеріями:

1 бал – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття; самостійно, грамотно і послідовно з вичерпною повнотою відповів на запитання; демонструє глибокі і всебічні знання, логічно будує відповідь, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем; вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу.

0,75 бала – студент добре засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, аргументовано викладає його; розкриває основний зміст навчального матеріалу, дає неповні визначення понять, допускає незначні порушення в послідовності викладення матеріалу та неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, висловлює свої міркування з

приводу тих чи інших проблем, але припускається певних похибок у логіці викладу теоретичного змісту;

0,5 бала – студент в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття.

0 балів – студент не засвоїв навчальний матеріал теми, не знає основних визначень, понять; дає неправильну відповідь на запитання.

Критерії оцінювання ситуаційної задачі

«відмінно» – студент глибоко засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, вміє пов'язати теорію з практикою, що дозволяє йому розв'язувати ситуаційні задачі підвищеної складності.

«добре» – студент твердо засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, правильно застосовує теоретичні знання при розв'язуванні ситуаційних задач середньої важкості.

«задовільно» – студент засвоїв тільки основний матеріал без деталей, розв'язує лише найлегші задачі, припускається неточностей, обирає недостатньо чіткі формулювання, порушує послідовність у викладі відповіді.

«незадовільно» – студент не знає значної частини теоретичного матеріалу теми заняття, припускається істотних помилок, не вирішує ситуаційну задачу.

Критерії оцінювання практичних навичок

«відмінно» – студент повністю володіє практичною навичкою, вміє пов'язати теорію з практикою.

«добре» – студент частково володіє практичною навичкою, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних завдань.

«задовільно» – студент володіє тільки обов'язковим мінімумом виконання практичного завдання, ознайомлений із технікою виконання.

«незадовільно» – студент не володіє практичною навичкою.

При використанні різних методів верифікації результатів навчання, їх бали сумуються в середнє арифметичне.

13. Форма підсумкового контролю успішності навчання – семестровий залік.

Підсумковий контроль – семестровий залік проводиться з метою оцінювання результатів навчання за національною шкалою і шкалою ЄКТС.

Семестровий залік з дисциплін проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які відвідали усі, передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та набрали за поточну успішність кількість балів, не меншу за мінімальну. Для студентів, які пропустили навчальні заняття, з дозволу деканату дозволяється відпрацьовувати академічну заборгованість до певного визначеного терміну в межах семестру.

Заліки приймають викладачі, які проводили практичні заняття в навчальній групі або читали лекції з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, завдань, передбачених навчальним планом.

Результати оцінювання роботи студента впродовж семестру мають бути задокументовані (занесені до академічного журналу, заліково-екзаменаційної відомості, залікової книжки студента). Виконані студентами протягом семестру контрольні роботи, індивідуальні завдання зберігаються на кафедрі протягом року.

14. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

В освітньому процесі Університету застосовуються такі шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала, традиційна 4-бальна шкала та рейтингова шкала ЄСТ8. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижченаведеними правилами.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200
4.97	199
4.95	198
4.92	197
4.9	196
4.87	195
4.85	194
4.82	193
4.8	192
4.77	191
4.75	190
4.72	189
4.7	188
4.67	187
4.65	186
4.62	185
4.6	184
4.57	183
4.52	181
4.5	180
4.47	179

4-бальна шкала	200-бальна шкала
4.45	178
4.42	177
4.4	176
4.37	175
4.35	174
4.32	173
4.3	172
4.27	171
4.24	170
4.22	169
4.19	168
4.17	167
4.14	166
4.12	165
4.09	164
4.07	163
4.04	162
4.02	161
3.99	160
3.97	159
3.94	158

4-бальна шкала	200-бальна шкала
3.92	157
3.89	156
3.87	155
3.84	154
3.82	153
3.79	152
3.77	151
3.74	150
3.72	149
3.7	148
3.67	147
3.65	146
3.62	145
3.57	143
3.55	142
3.52	141
3.5	140
3.47	139
3.45	138
3.42	137
3.4	136

4-бальна шкала	200-бальна шкала
3.37	135
3.35	134
3.32	133
3.3	132
3.27	131
3.25	130
3.22	129
3.2	128
3.17	127
3.15	126
3.12	125
3.1	124
3.07	123
3.02	121
3	120
Менше 3	Недостатньо

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому контролі.

Оцінка з дисциплін, формою підсумкового контролю яких є **залік** базується виключно на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною національною шкалою: «зараховано» або «незараховано». Для зарахування студент має отримати за поточну навчальну діяльність не менше 60% від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів). Бали з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS за описаною вище схемою.

Оцінка F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом) на заліку чи диференційованому заліку виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з дисципліни, але не набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність. Такі студенти не отримують заліка і не допускаються до складання екзаменаційної сесії.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну (національну) шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок „А”, „В”, „С”, „D”, „Е” проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни. Студенти, які одержали оцінки FX, F («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються. Студенти з оцінкою FX після перескладання автоматично отримують бал „Е”.

Об’єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

15. Методичне забезпечення:

- конспекти, тематичні плани практичних занять, самостійної роботи, переліки питань, задач та кейсів для поточного, підсумкового та самоконтролю знань і вмінь студентів, переліки та алгоритми виконання практичних навичок;
- методичні рекомендації для студентів III курсу стоматологічного факультету для підготовки до практичних занять з хірургічної стоматології;
- методичні рекомендації для викладачів для підготовки до практичних занять з хірургічної стоматології у студентів III курсу стоматологічного факультету і;
- методичні рекомендації для студентів III курсу стоматологічного факультету для підготовки до самостійної роботи з хірургічної стоматології;
- відеопрезентації;

З метою запровадження нових навчальних технологій, реалізації концепції візуалізації навчального процесу та оволодіння студентами мануальними навичками проведення основних стоматологічних хірургічних маніпуляцій колективом кафедри впродовж 2013-2022 років проведено наступні організаційно-методичні заходи.

За рахунок спонсорської допомоги створено та налагоджено використання локальної комп’ютерної мережі та сучасного відеообладнання, яке забезпечує онлайн-трансляцію операційних втручань у учбові кімнати, що дозволяє студентам «віртуально» знаходитись в операційній, обговорювати з викладачами та оперуючими хірургами хід операції, особливості проведення тих чи інших хірургічних маніпуляцій тощо. На основі відзнятого відеоматеріалу операційних втручань створено відеотеку для демонстрації під час проведення відповідних тематичних занять. Відеотека кафедри містить також рекламні фільми з продукцією компаній «Septodont» (Франція), «Geistlich» (Швейцарія), «Synthes» (Швейцарія), «Ihde Dental» (Швейцарія), «ВТІ» (Іспанія) тощо, демонстрація яких розширює уяву студентів про сучасні технології в хірургічній стоматологічній практиці. Завдяки співпраці з Центром медичної 3D діагностики (м. Львів) у навчальний процес запроваджено використання програми розшифрування рентгенограм та комп’ютерних томограм «Point Nix» (Корея), що дозволить студентам краще орієнтуватись у питаннях променевої діагностики різних хірургічних стоматологічних патологій. Працівниками кафедри створено та впроваджено у навчальний процес авторські комп’ютерні програми діагностики та планування операцій кістектомії та атипичного видалення нижніх третіх молярів «RTG ruler» та «Xray analyzer» на які отримано патенти України на винахід та акти впровадження в практичну медицину.

Створено фантомний клас кафедри хірургічної стоматології та ЩЛХ, який забезпечений сучасним комп’ютерним та відеообладнанням для демонстрації операцій та тематичних фільмів. Для демонстрації та практичного оволодіння студентами навичками проведення місцевих анестезій у щелепно-лицевій ділянці та операції видалення зуба фантомний клас забезпечено

фантомами голови зі змінними модулями щелеп (4 шт.), розбірними моделями черепа та щелеп (6 шт.), комплектами інструментарію для видалення зубів, проведення хірургічних втручань в щелепно-лицевій ділянці.

Для демонстрації та відпрацювання практичних навичок надання допомоги при травматичних пошкодженнях ЩЛД, фантомний клас забезпечено обладнанням та моделями для відпрацювання методики проведення моно- та міжщелепного шинування, операції остеосинтезу кісток лицевого скелета (3 моделі черепа з імітацією переломів верхньої щелепи та вилично-орбітального комплексу, 55 моделей з імітацією переломів кута нижньої щелепи, 45 моделей з імітацією переломів нижньощелепного симфізу, 40 моделей з імітацією дрібноуламкових переломів нижньої щелепи, 3 тримачі для фіксації моделей до робочої поверхні, «Synbone», Швейцарія).

У 2018 році на кафедрі отримано реанімаційний тренажер повнотілий з контрольним пристроєм (ОНІКО) для візуалізації та відпрацювання навичок надання невідкладної допомоги.

Практичні заняття з «Хірургічної стоматології» відповідно забезпечені методичним та ілюстративним матеріалом. Забезпечено візуалізацію алгоритмів виконання практичних навичок відеопрезентаціями.

Перелік практичних навичок до змістового модуля №1 «Пропедевтика хірургічної стоматології»:

1. Відпрацювати методику огляду і пальпації щелепно-лицевої ділянки при позаротовому обстеженні.
2. Відпрацювати методику огляду та пальпації присінка ротової порожнини.
3. Відпрацювати методику огляду та пальпації власне ротової порожнини.
4. Відпрацювати методику огляду, перкусії, визначення ступеня рухомості зубів, глибини зубо-ясенних кишень.
5. Відпрацювати методику визначення ступеня відкривання рота.
6. Навчитися заповнювати необхідну медичну документацію.
7. Навчитися виписувати скерування на додаткові методи обстеження.
8. Відпрацювати техніку передопераційної підготовки рук хірурга за сучасними методиками.
9. Засвоїти на фантомі техніку проведення антисептичної обробки операційного поля.
10. Оцінювати загальний стан хворих. Виявляти групи ризику для проведення загального та місцевого знеболення.
11. Визначати психо-емоційний статус пацієнтів.
12. Призначати індивідуальну схему премедикації в залежності від психо-соматичного стану, характеру та об'єму хірургічного втручання. Підбирати дози препаратів.
13. Оцінювати ефективність проведеної медикаментозної передопераційної підготовки хворих.
14. Засвоїти стандарти післянаркозного спостереження за пацієнтом.
15. Відпрацювати на фантомі техніку проведення неін'єкційної анестезії хімічним методом.
16. Відпрацювати на фантомі техніку проведення неін'єкційної анестезії фізичним методом.
17. Відпрацювати на фантомі техніку проведення:
  - інфільтраційної анестезії шкіри;
  - інфільтраційної анестезії підшкірно-жирової клітковини;
  - інфільтраційної анестезії слизової оболонки;
  - підокісної інфільтраційної анестезії;
  - інтралігаментальної анестезії;
  - інтрапульпарної анестезії;
  - внутрішньокісткової анестезії.
18. Відпрацювати на фантомі техніку проведення мандибулярної анестезії зовнішньоротовим способом.
19. Відпрацювати на фантомі техніку проведення мандибулярної анестезії внутрішньоротовим способом (пальцевим та аподактильним).
20. Відпрацювати на фантомі техніку проведення торусальної анестезії.
21. Відпрацювати на фантомі техніку проведення ментальної анестезії зовнішньоротовим методом.

22. Відпрацювати на фантомі техніку проведення ментальної анестезії внутрішньоротовим методом.
23. Відпрацювати на фантомі техніку проведення язикової анестезії.
24. Відпрацювати на фантомі техніку проведення щічної анестезії.
25. Вміти підібрати місцевий анестетик, та визначити дозу введення.
26. Вміти визначати, за допомогою анатомічних орієнтирів, розташування цільового пункту анестезії.
27. Відпрацювати на фантомі техніку проведення інфраорбітальної анестезії внутрішньоротовим та зовнішньоротовим способами.
28. Відпрацювати на фантомі техніку проведення туберальної анестезії внутрішньоротовим та зовнішньоротовим способами.
29. Відпрацювати на фантомі техніку проведення різцевої анестезії внутрішньоротовим та внутрішньоносним способами.
30. Відпрацювати на фантомі техніку проведення піднебінної анестезії.
31. Вміти надати першу допомогу при пошкодженні судин під час проведення анестезії.
32. Відпрацювати на фантомі техніку проведення центральної провідникової анестезії до круглого отвору підвилично-крилоподібним шляхом.
33. Відпрацювати на фантомі техніку проведення центральної провідникової анестезії до круглого отвору туберальним шляхом.
34. Відпрацювати на фантомі техніку проведення центральної провідникової анестезії до круглого отвору піднебінним шляхом.
35. Відпрацювати на фантомі техніку проведення центральної провідникової анестезії до овального отвору підвилично-крилоподібним шляхом.
36. Відпрацювати на фантомі техніку проведення центральної провідникової анестезії до овального отвору мандибулярним шляхом.
37. Відпрацювати на фантомі техніку проведення центральної провідникової анестезії до овального отвору надвиличним шляхом.
38. Провести на фантомі серцево-легеневу реанімацію (непрямий масаж серця і штучне дихання).
39. Поставити найбільш вірогідний діагноз ускладнення місцевої анестезії, вибрати відповідну тактику лікування.
40. Здійснити диференційну діагностику ускладнень місцевої анестезії. Надавати екстрену медичну допомогу.
41. Виконати необхідні медичні маніпуляції (виміряти артеріальний тиск та пульс, провести аускультацию серця та легень, провести венепункцію і підключити крапельницю із відповідними ліками, провести ін'єкцію медикаментів дом'язево чи сублінгвально, виконати штучне дихання і непрямий масаж серця, зафіксувати язик).
42. Обрати інструменти для видалення окремих груп зубів на верхній щелепі.
43. Обрати інструменти для видалення окремих груп зубів на нижній щелепі.
44. Відпрацювати способи тримання інструментів для видалення зубів.
45. Відпрацювати на фантомі етапи операції видалення окремих груп зубів на верхній щелепі.
46. Відпрацювати на фантомі етапи операції видалення окремих груп зубів на нижній щелепі.
47. Відпрацювати на фантомі техніку виконання операції атипного видалення зуба на нижній щелепі.
48. Відпрацювати на фантомі техніку проведення атипного видалення зуба на верхній щелепі.
49. Скласти алгоритм підготовки до екстракції зубів хворих із різною супутньою патологією (захворювання серцево-судинної, дихальної, ендокринної систем, шлунково-кишкового тракту, нервово-психічної сфери, гематологічних, інфекційних захворювань).
50. Асистування під час операції атипного видалення зуба.
51. Поставити найбільш ймовірний діагноз місцевого ускладнення видалення зуба, обрати тактику лікування.
52. Навчитися читати рентгенологічні знімки при ускладнених видаленнях.
53. Навчитися вправляти на фантомі вивих нижньої щелепи.

Перелік практичних навичок до змістового модуля №2 «Запальні процеси ЩЛД»:

1. Підготувати набір інструментарію для операції розсічення капюшону при перикоронариті та відпрацювати її на фантомі.
2. Підготувати набір інструментарію для операції висічення капюшону при перикоронариті та відпрацювати її на фантомі.
3. Підготувати набір інструментів та відпрацювати на фантомі видалення дистопованого 8-го зуба на нижній щелепі.
4. Підготувати набір інструментарію та відпрацювати на фантомі видалення ретенуваних 13,23 зубів.
5. Підготувати набір інструментарію для операції резекції верхівки кореня зуба та відпрацювати її на фантомі.
6. Підготувати набір інструментарію для гемісекції зуба та відпрацювати її на фантомі.
7. Підготувати набір інструментарію для ампутації кореня зуба та відпрацювати її на фантомі.
8. Підготувати набір інструментарію для короно-радикулярної сепарації зуба та відпрацювати її на фантомі.
9. Підготувати набір інструментарію для реплантації зуба та відпрацювати її на фантомі.
10. Підготувати набір інструментарію та відпрацювати фантомі операцію розсічення тканин при періоститі.
11. Підготувати набір інструментарію та відпрацювати фантомі операцію секвестрентомії.
12. Підготувати набір інструментарію, необхідного при розтині та дрениванні флегмони підщелепного простору та відпрацювати її на фантомі.
13. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання флегмон привушно-жувальної ділянки, крило-щелепного простору, скроневої ділянки та відпрацювати їх на фантомі.
14. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання абсцесу щелепно-язикового жолобка та відпрацювати його на фантомі.
15. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання флегмон підскроневої ділянки, крилопіднебінної ямки (з різних доступів) та відпрацювати їх на фантомі.
16. Підготувати набір інструментарію та відпрацювати фантомі операцію розтину та дренивання гнійників собачої ямки.
17. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання флегмони орбіти та відпрацювати її на фантомі.
18. Підготувати набір інструментарію та відпрацювати фантомі операцію розтину та дренивання гнійників щелепно-лицевої ділянки при фурункулах.
19. Підготувати набір інструментарію та відпрацювати фантомі операцію розтину та дренивання гнійників щелепно-лицевої ділянки при карбункулах.
20. Вміти прочитати та встановити попередній діагноз за рентгенограмами при періодонтиті.
21. Вміти прочитати та встановити попередній діагноз за рентгенограмами при остеомієліті кісток лицевого скелета.
22. Вміти прочитати та встановити попередній діагноз за рентгенограмами при гаймориті.
23. Вміти прочитати та встановити попередній діагноз за рентгенограмами при захворюваннях слинних залоз.

Перелік питань для самоконтролю до змістового модуля №1 «Пропедевтика хірургічної стоматології»:

1. Принципи організації стоматологічної допомоги населенню України.
2. Організація роботи хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки.
3. Особливості організації та надання спеціалізованої хірургічної стоматологічної допомоги.
4. Санітарно-гігієнічні вимоги до хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки і стаціонару.
5. Обладнання, медична документація хірургічного кабінету (відділення).
6. Суб'єктивне обстеження хірургічного стоматологічного хворого (скарги, історія захворювання, історія життя).
7. Методика обстеження загального стану хірургічного стоматологічного хворого.

8. Методика місцевого обстеження (позаротового і внутрішньоротового) хірургічного стоматологічного хворого.
9. Додаткові методи обстеження (електроодонтометрія, рентгенографія, морфологічні, мікробіологічні, функціональні дослідження).
10. Показання до госпіталізації хірургічних стоматологічних хворих.
11. Загальні принципи та методи асептики.
12. Підготовка приміщення хірургічного стоматологічного відділення (кабінету) поліклініки і стаціонару.
13. Підготовка рук хірурга.
14. Підготовка операційного поля.
15. Методи обробки інструментарію та перев'язувального матеріалу (дезинфекція та стерилізація), їх зберігання.
16. Загальні принципи та методи антисептики.
17. Шляхи передачі інфекції в стоматологічному хірургічному кабінеті
18. Профілактика зараження ВІЛ-інфекцією, врусними гепатитами.
19. СНІД: етіологія та патогенез. Особливості клінічного перебігу. Діагностика, лікування.
20. Поняття болю, його типи. Причини виникнення. Сучасні теорії виникнення болю.
21. Механізм сприйняття та передачі больового сигналу. Функція ендогенної протибольової системи. Взаємодія ноци- та антиноцицептивної систем організму.
22. Компоненти больової реакції людини. Фактори, які впливають на відчуття болю.
23. Історія розвитку знеболювання.
24. Мета та завдання медикаментозної передопераційної підготовки хворого. Премедикація, її компоненти. Медикаментозні схеми премедикації. Сучасні методи оцінки ефективності премедикації.
25. Потенціювання місцевого знеболення. Нейролептанальгезія.
26. Комбіноване знеболювання. Атаральгезія. Аудіоанестезія. Голкорексфлексотерапія. Транскраніальна електроанальгезія. Черезшкірна електронейростимуляція. Гіпнотичний вплив.
27. Загальне знеболювання при операціях у щелепно-лицевій ділянці. Наркоз, його види. Показання та протипоказання до його проведення.
28. Підготовка хворого до проведення наркозу.
29. Переваги та недоліки видів наркозу. Сучасні класифікації анестезіологічних ризиків.
30. Фармакологічні препарати, які застосовуються для інгаляційного та неінгаляційного наркозів. Їх особливості.
31. Стадії наркозу.
32. Особливості проведення наркозу в стоматології, щелепно-лицевій хірургії.
33. Ускладнення наркозу. Стандарти післянаркозного спостереження за пацієнтом.
34. Клініко-фармакологічна характеристика анестетиків групи складних ефірів та судинно-звужуючих препаратів, які використовують з анестетиками для місцевого знеболення.
35. Поділ анестетиків за тривалістю дії.
36. Вимоги, яким повинні відповідати анестетики для місцевого знеболення.
37. Форми випуску анестетиків, їх синоніми та максимальні дози.
38. Правила застосування анестетиків у ампулах, флаконах та карпулах.
39. Покази та протипокази до застосування анестетиків та вазоконстрикторів при наявності супутньої патології.
40. Покази та протипокази до місцевого знеболення.
41. Класифікація місцевого знеболення
42. Переваги та недоліки неін'єкційного та інфільтраційного знеболення.
43. Класифікація провідникових анестезій нижньої щелепи.
44. Мандибулярна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
45. Торусальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
46. Ментальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.

47. Знеболення язикового нерва: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
48. Знеболення щічного нерва: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
49. Анестезія за Берше-Дубовим-Уваровим. Показання і методика проведення.
50. Місцеві ускладнення при виконанні анестезій на нижній щелепі, причини їх виникнення. Клінічні прояви.
51. Надання допомоги хворому при виникненні ускладнення.
52. Класифікація провідникових анестезій верхньої щелепи.
53. Інфраорбітальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
54. Туберальна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
55. Різцева анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
56. Піднебінна анестезія: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
57. Зовнішньоротові методики проведення анестезій на верхній щелепі. Покази до проведення.
58. Знечулення верхнього зубного сплетення (плексуальна анестезія).
59. Місцеві ускладнення при виконанні анестезій на верхній щелепі, причини їх виникнення. Запобіжні заходи. Клінічні прояви.
60. Надання допомоги хворому при виникненні ускладнення.
61. Класифікація центральних провідникових анестезій.
62. Центральні анестезії до круглого отвору, способи їх проведення: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
63. Центральні анестезії до овального отвору, способи їх проведення: місце вколу голки, напрямок та глибина просування голки, цільовий пункт анестезії, кількість введеного анестетика. Клінічний ефект анестезії. Зона знечулення.
64. Місцеві ускладнення при виконанні центральних провідникових анестезій, причини їх виникнення. Клінічні прояви.
65. Класифікація ускладнень місцевого знеболення щелепно-лицевої ділянки (загальні та місцеві, безпосередньо підчас та через якийсь час після анестезії).
66. Непритомність: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
67. Колапс: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
68. Анафілактичний шок: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика
69. Інтوکсикація анестетиком та вазоконстриктором: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика
70. Ідіосинкразія: причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
71. Ускладнення місцевого характеру (поранення судин, ішемія шкіри, диплопія, поранення нерва та нервового стовбура, післяін'єкційний біль і набряк, відлам голки, післяін'єкційний некроз тканин, травматична контрактура): причини, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
72. Принципи серцево-легеневої реанімації у практиці хірурга-стоматолога.
73. Покази та протипокази до видалення зуба.
74. Класифікація інструментарію для видалення зубів на нижній щелепі, ознаки щипців і елеваторів.
75. Класифікація інструментарію для видалення зубів на верхній щелепі, ознаки щипців і елеваторів.
76. Положення пацієнта у кріслі при видаленні зубів на верхній щелепі.
77. Положення пацієнта у кріслі при видаленні зубів на нижній щелепі.
78. Положення лікаря, щодо хворого при видаленні зубів на верхній щелепі.

79. Положення лікаря, щодо хворого при видаленні зубів на нижній щелепі.
80. Етапи операції видалення зуба.
81. Методика видалення окремих груп зубів на нижній та верхній щелепах.
82. Особливості видалення коренів зубів. Інструментарій.
83. Покази до операції атипового видалення зуба.
84. Інструментарій, необхідний для проведення операції атипового видалення зуба.
85. Методики атипового видалення зубів верхньої та нижньої щелеп.
86. Місцеві ускладнення при проведенні операції атипового видалення зуба, причини їх виникнення, клінічні прояви, лікування і профілактика.
87. Підготовка до операції видалення зуба хворих з різною супутньою патологією (захворювання серцево-судинної, дихальної, ендокринної систем, шлунково-кишкового тракту, нервово-психічної сфери, гематологічних, інфекційних захворювань).
88. Види премедикацій перед видаленням зуба для різних категорій пацієнтів.
89. Загальні ускладнення, які виникають під час видалення зуба.
90. Види та термін загоєння післяекстракційної рани.
91. Перелом зуба або його кореня.
92. Перелом, вивих і видалення сусіднього зуба.
93. Перелом нижньої щелепи.
94. Відлам частини альвеолярного відростка.
95. Відлам горба верхньої щелепи.
96. Вивих нижньої щелепи.
97. Пошкодження м'яких тканин.
98. Проштовхування зуба або його кореня в м'які тканини.
99. Перфорація дна верхньощелепної пазухи.
100. Кровотеча після видалення зуба: її причини, методи зупинки, профілактика.
101. Альвеоліт: етіологія, лікування. Догляд за ранною в післяопераційному періоді.
102. Ямковий біль: етіологія, клініка, лікування.

Перелік питань для самоконтролю до змістового модуля №2 «Запальні процеси ЩЛД»:

1. Етіологія, патогенез та класифікація запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.
2. Хронічні одонтогенні запальні вогнища у хворих із соматичною локальною та системною патологією. Тактика стоматолога.
3. Хронічні одонтогенні запальні вогнища у хворих до та після операцій на черевній порожнині, грудній клітці. Тактика стоматолога.
4. Хвороби прорізування зубів. Дистопія та ретенція. Клініка, діагностика. Показання та методики видалення зубів.
5. Перикоронарит. Причини, класифікація, клініка, діагностика, методики консервативного та хірургічного лікування.
6. Гострий періодонтит. Класифікація, клініка, діагностика і лікування.
7. Хронічний періодонтит. Класифікація. Клініка, діагностика.
8. Хронічний гранулематозний періодонтит, клініка та діагностика. Види гранульом, теорії походження епітелію в гранульомах.
9. Хірургічні методи лікування хронічного періодонтиту. Резекція верхівки кореня. Показання, методика виконання, можливі ускладнення, їх профілактика.
10. Хірургічні методи лікування хронічного періодонтиту. Гемісекція, ампутація, реплантація. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення та їх профілактика.
11. Реплантація зуба: одномоментна і відстрочена, показання і протипоказання, методика операції, ускладнення. Типи з'єднання кореня зуба з ямкою.
12. Причини загострень хронічного періодонтиту, патогенез. Лікування, профілактика ускладнень.
13. Періостит щелеп: класифікація, етіологія, патогенез, клініка, диференціальна Діагностика.
14. Лікування гострого гнійного одонтогенного періоститу щелеп.
15. Остеомієліт щелеп. Етіологія, теорії патогенезу, класифікація.
16. Одонтогенний остеомієліт щелеп. Гостра стадія. Клініка, діагностика, лікування.

17. Одонтогенний остеомиєліт щелеп. Хронічна стадія. Клініка, діагностика. Консервативне лікування. Операція секвестрэктомії. Показання, терміни виконання та її методика. Профілактика ускладнень.
18. Особливості клінічного перебігу одонтогеного остеомиєліту нижньої та верхньої щелеп. Залежність від анатомо-топографічних особливостей. Ускладнення остеомиєліту.
19. Диференційна діагностика гострого періодонтиту, періоститу та остеомиєліту щелеп.
20. Особливості клінічного перебігу, діагностики і лікування неодонтогенного гострого остеомиєліту щелеп.
21. Гематогенний остеомиєліт щелепи: етіологія, клініка, ускладнення і лікування.
22. Одонтогенний гайморит. Етіологія, класифікація, клініка, діагностика.
23. Одонтогенний гайморит. Консервативне та хірургічне лікування. Ускладнення та їх профілактика.
24. Хірургічна анатомія клітковинних просторів щелепно-лицевої ділянки. Шляхи поширення одонтогенної інфекції.
25. Абсцес та флегмона щелепно-лицевої ділянки. Запальні клінічні ознаки, прийоми діагностики.
26. Абсцес та флегмона щелепно-лицевої ділянки. Принципи комплексного лікування.
27. Лімфаденіт щелепно-лицевої ділянки: класифікація, клініка, диференціальна діагностика, лікування.
28. Флегмона підскроневої та крилопіднебінної ямок. Етіологія, патогенез, клініка; діагностика, лікування.
29. Флегмона скроневої ділянки. Причини виникнення, клініка, діагностика, лікування.
30. Абсцеси та флегмони підочної та вилицевої ділянок. Причини, клініка, діагностика, лікування.
31. Абсцес та флегмона піднижньощелепного клітковинного простору. Його хірургічна анатомія. Причини, клініка, діагностика, лікування.
32. Абсцес і флегмона крилоподібного щелепного клітковинного простору. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
33. Абсцес і флегмона підмасетеріального клітковинного простору. Хірургічна анатомія. Причини, клініка, діагностика, лікування.
34. Абсцес і флегмона привушно-жувальної ділянки. Причини, хірургічна анатомія, клініка, діагностика, лікування.
35. Абсцес і флегмона щічної ділянки. Хірургічна анатомія, причини. Клініка, діагностика, лікування.
36. Абсцес і флегмона позадущелепної ділянки. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
37. Абсцес та флегмона язика. Причини, клініка, діагностика, лікування.
38. Флегмона дна порожнини рота. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
39. Абсцес щелепно-язикового жолобка. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
40. Гнилісно-некротична флегмона Жансуля-Людвіга. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
41. Абсцес і флегмона навкологлоткового клітковинного простору. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
42. Одонтогенна та неодонтогенна флегмона ЩЦД: диференційна діагностика, особливості клінічного перебігу, лікування ускладнення
43. Клініка, топографічна анатомія та лікування флегмони ший.
44. Загальне лікування флегмон ЩЦД. Виписати необхідні рецепти.
45. Актиномікоз щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
46. Сифіліс щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
47. Туберкульоз щелепно-лицевої ділянки: клініка, диференційна діагностика, лікування.
48. ВІЛ інфекція/СНІД. Прояви в щелепно-лицевій ділянці.
49. Фурункул та карбункул щелепно-лицевої ділянки: класифікація, клініка, ускладнення та лікування.

50. Нома. Етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Диференціальна діагностика, ускладнення.
51. Бешиха обличчя. Етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Диференціальна діагностика, ускладнення.
52. Дифтерія. Етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Диференціальна діагностика, ускладнення.
53. Одонтогенний медіастеніт: етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика.
54. Диференційна діагностика одонтогенного медіастениту, хірургічне та медикаментозне лікування.
55. Сепсис, інфекційно-токсичний шок. Етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування.
56. Тромбофлебіт вен обличчя, тромбоз печеристого синусу. Етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування.
57. Одонтогенний абсцес мозку, менінгіт. Етіологія, клінічна картина, лікування.
58. Клініка, діагностика і лікування артрити та артрозу скронево-нижньощелепного суглоба. Виписати необхідні рецепти.
59. Гостре запалення слинних залоз: класифікація, клінічний перебіг, лікування.
60. Слиннокам'яна хвороба: етіологія, клініка, ускладнення і лікування.
61. Псевдопаротит Генценберга та паротит.
62. Хронічне запалення слинних залоз: класифікація, клінічний перебіг, лікування.
63. Системні захворювання слинних залоз: хвороба Мікуліча, синдром Шегрена.

16. Рекомендована література

Основна (Базова):

1. Маланчук В.О. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія: підручник; У 2 т. – Т.1/ Маланчук В.О., Воловар О.С., Гарляускайте І.Ю. – К.: Логос, 2011 – 627 с.
2. Маланчук В.О.. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія: підручник; У 2 т. – Т. 2/ Маланчук В.О., Логвіненко І.П., Маланчук Т.О. та ін. – К.: ЛОГОС, 2011–606 с .
3. Тимофеев О.О. Щелепно-лицева хірургія: Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. — 2-ге вид, випр. Затверджено МОН / О.О. Тимофеев — К., 2017. — 752 с.
4. Алгоритми виконання практичних навичок з хірургічної стоматології: навч.-метод. посіб. для студентів стомат. ф-тів ВНЗ МОЗ України / Я. П. Нагірний [та ін.]. - Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига, 2017. - 102 с.: іл.
5. Ломницький І.Я. Алгоритми практичних навичок з хірургічної стоматології: навч. посіб. / за ред. Ломницького І.Я. – Львів: ГалДент, 2011- 59 с.
6. Ломницький, І. Я. Пропедевтика хірургічної стоматології : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / І. Я. Ломницький. - Львів : ГалДент, 2001. - 114 с.
7. Харьков Л.В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник / Л.В. Харьков, Л.М. Яковенко, І.Л. Чехова ; за ред. Л.В. Харьков. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.
8. Бернадський Ю.Й. Основи щелепно-лицевої хірургії і хірургічної стоматології. К. Спалах, 2003.- 512 с.
9. Невідкладна допомога в практичній хірургічній стоматології (методичні вказівки) / уклад. Я.Е. Варес та ін. – Львів, 2014 – 34с.
10. Аветіков Д. С. Передпухлинні захворювання щелепно-лицевої ділянки : навч. посіб. для студ.стоматол. ф-тів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації та лікарів-інтернів / Аветіков Д. С., Соколова Н. А., Рузін Г. П. ; Вищ. держ. навч. закл. України "Укр. мед. стоматол. акад.", Каф. хірург. стоматології та щелеп.-лиц. хірургії з пластич. та реконструкт. хірургією голови та шиї, Харк. нац. мед. ун-т, Каф. хірург. стоматології та щелеп.-лиц. хірургії. - Полтава : АСМІ, 2012. - 66с.
11. Аветіков Д.С. Методологія алгоритму виконання практичних навичок в клініці хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії: навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних закладів IV рівня акредитації / Аветіков Д.С., Яценко І.В., Ставицький С.О.. ВДНЗУ «УМСА». – Полтава: 2012. – 68 с.
12. Алгоритми виконання практичних навичок з хірургічної стоматології: навч.-метод. посіб.

для студентів стомат. ф-тів ВНЗ МОЗ України / Я. П. Нагірний [та ін.]. - Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига, 2017. - 102 с.: іл.

13. Алгоритми виконання стоматологічних і медичних маніпуляцій для підготовки до Державної атестації студентів 5 курсу за спеціальністю "Стоматологія": навч. посібник для студентів стоматологічних факультетів, лікарів-інтернів, лікарів-стоматологів / Н. В. Біденко [та ін.] ; МОЗ України, НМУ ім. О. О. Богомольця, Стоматологічний факультет. - К. : Книга-плюс, 2017. - 408 с.

14. Алгоритм виконання стоматологічних маніпуляцій з дисципліни «Дитяча хірургічна стоматологія» до комплексного практично-орієнтованого державного іспиту зі стоматології. за ред. проф. Л.М. Яковенко – К.: Книга плюс.-2017.-40 с.

15. Тимофєєв О.О. Щелепно-лицева хірургія: Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. — 2-ге вид, випр. Затверджено МОН / О.О. Тимофєєв — К., 2017. — 752 с.

16. Харьков Л.В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник / Л.В. Харьков, Л.М. Яковенко, І.Л. Чехова ; за ред. Л.В. Харькова. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.

Додаткова:

1. Основи стоматології: Підручник для мед. ВНЗ III—IV рів. акред. Рекомендовано МОЗ / За ред. В.О. Маланчука. — К., 2009. — 600 с.

2. Рибалов О. В. Основи стоматології: Підручник для студентів медичних факультетів вищих медичних закладів освіти III- IV рівнів акредитації / О. В. Рибалов, М. Г. Скікевич. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 232 с.

3. Бернадський Ю.Й. Основи щелепно-лицевої хірургії і хірургічної стоматології: навч. посібник. - 3-е вид., перероб. і доп. - Київ: Спалах, 2003

4. Ломницький І.Я. Алгоритми практичних навичок з хірургічної стоматології: навч. посіб. / за ред. Ломницького І.Я. – Львів: ГалДент, 2011

5. Ломницький І.Я. Основи хірургічної стоматології. – 2-е вид., перероб. і доп. – Львів: ГалДент, 2008

6. Ломницький, І. Я. Пропедевтика хірургічної стоматології : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / І. Я. Ломницький. - Львів : ГалДент, 2001. - 114 с.

7. Масний З. Травми щелепно-лицевої ділянки у дітей: текст лекції для студентів. – Львів, 2008.

8. Мигович М. Місцеве знечуження тканин щелепно-лицевої ділянки: посіб. / М. Мигович, І. Мигович. – Львів, 2004

9. Митченко В. І. Пропедевтика хірургічної стоматології : підруч. для студ. стомат. ф-тів ВНЗ України III-IV рівнів акредитації. - Вінниця : Нова Книга, 2004. - 271 с.

10. Грицай Н. М. Нейростоматологія : навч. посіб. для студ. вищ. мед. закл. освіти III-IV рівнів акредитації / Н. М. Грицай, Н. О. Кобзиста. - Київ : Здоров'я, 2001. - 142 с.

11. Основи передпротезної хірургічної підготовки порожнини рота: Метод. розробка/ Готь І.М. [та ін.] – Львів: ГалДент, 2008.

12. Посібник алгоритмів з хірургічної стоматології для підготовки до єдиного державного практично-орієнтованого іспиту / уклад. І. М. Готь [та ін.]. – Львів, 2006

13. Рузін Г. П. Хірургічна стоматологія в схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. стомат. ф-тів вищих мед. навч. закл. IV рівня акредитації / Г. П. Рузін, А. А. Дмитрієва, О. Ю. Стоян ; за ред. Г. П. Рузіна. – Вінниця: Нова книга, 2007

14. Рузін Г. П. Основи технології операцій у хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії: навч. посіб. для студ. стоматол. ф-тів вищих мед. навч. закл. IV рівня акредитації / Г. П. Рузін, М. П. Бурих. – Вінниця: Нова книга, 2008.

15. Соколов В. М. Щелепно-лицева хірургія. Реконструктивна хірургія голови та шиї: підруч. для студ. стомат. ф-тів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / В. М. Соколов, В. І. Митченко, Д. С. Аветіков. – Вінниця: Нова книга, 2006.

16. Стоматологія : у 2 кн. : підруч. для лікарів-інтернів стомат. ф-тів післядипломної освіти вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / за ред. М. М. Рожка. - Київ : Медицина. - 2013 Кн. 2 / [авт. кол.: М. М. Рожко, І. І. Кириленко, О. Г. Денисенко та ін. ; рец.: В. С. Онищенко, Н. І. Смоляр]. - 992 с.

17. Тимофєєв О.О. Щелепно-лицева хірургія : підруч. / О. О. Тимофєєв. - Київ : Медицина, 2011
18. Ткаченко П.І., Гуржій О.В., Білоконь С.О. Гострі одонтогенні процеси щелепно-лицевої ділянки в дітей (періостит, остеомієліт, лімфаденіт). - Львів: Компакт-ЛВ, 2006.
19. Харьков Л. В. Хірургічна стоматологія дитячого віку: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / Л. В. Харьков, Л. М. Яковенко, І. Л. Чехова ; за ред. Л. В. Харькова. – Київ: Книга плюс, 2003
20. Харьков Л. В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку : нац. підруч. для студ. вищих мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / Л. В. Харьков, Л. М. Яковенко, І. Л. Чехова ; за ред. Л. В. Харькова. - Київ : Медицина, 2015. - 496 с.
21. Черкашин С.І. Основи стоматології і щелепно-лицевої хірургії. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.
22. Черкашин С.І. Хвороби щелепно-лицевої ділянки: підручник. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.
23. Bauml, Philips R.W., Lund M.R. Textbook of Operative Dentistry = Підручник з хірургічної стоматології.- 3-rd ed.- Philadelphia: Saunders, 1995.- 661p.
24. Kharkov L. V. Pediatric oral and maxillofacial surgery : a textbook for students of higher medical educational institutions of the III-IV levels of accreditation / L. V. Kharkov, L. M. Yakovenko, N. V. Kiselyova ; ed. by L. V. Kharkov. - Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2015. - 103 с.
25. Oral and maxillofacial surgery= Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія. Part 1 : textbook for the students of stomatological faculties of higher medical education establishments of the IV level of accreditation / V. O. Malanchuk [et al.] ; ed. V. Malanchuk. – Вінниця: Нова книга, 2011
26. Oral and maxillofacial surgery= Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія. Part 2 : textbook for the students of stomatological faculties of higher medical education establishments of the IV level of accreditation / V. O. Malanchuk [et al.] ; ed. V. Malanchuk. – Вінниця: Нова книга, 2011.
27. Pohranychna, Ch. R. Infections of the maxillofacial area : guide of lectures on oral and maxillofacial surgery for the english-medium students of the 3rd year education at dentistry faculty (spring semester) [Текст] : methodological guide / Ch. R. Pohranychna, R. Z. Ogonovsky. - Lviv, 2011.
28. Pohranychna, Ch. R. Maxillofacial oncology : guide of lectures on oral and maxillofacial surgery for the english-medium students of the 5th year education at dentistry faculty (autumn semester) [Текст] : methodological guide / Ch. R. Pohranychna, R. Z. Ogonovsky. - Lviv, 2011.
29. Vares Ya.E., Ogonovsky R.Z., Pohranychna Ch.R. Principles of Local Dental Anaesthesia and Teeth Removal: An Illustrated Methodological Guide. – Lviv, 2007.
30. Timofieiev O.O. Anesthesia in Oral and Maxillofacial Surgery / O.O. Timofieiev, I.I. Fesenko. - Kyiv: OMF Publishing, 2016, 128 p.

17. Інформаційні ресурси:

1. Методи обстеження стоматологічного хворого <https://youtu.be/-AjoqLAE9Gk>
2. Асептика і антисептика <https://youtu.be/YeB2eKmvWM0>
3. Анестезія The Wand https://www.youtube.com/watch?v=Yq2_ynfLPeA
4. Анестезії на верхній щелепі <https://www.youtube.com/watch?v=zFndz48ojTE>
5. Анестезії на нижній щелепі https://www.youtube.com/watch?v=3_7BqHJCXsU
6. Мандибулярна анестезія <https://youtu.be/RHNGdq1mptI>
7. Ментальна анестезія <https://youtu.be/KBnGZmvxmbI>
8. Щічна анестезія <https://youtu.be/ibf9Wt1K1lw>
9. Язикова анестезія <https://youtu.be/-4OolGGLh-g>
10. Туберальна анестезія <https://www.youtube.com/watch?v=yzfQGWpTJco>
11. Інфраорбітальна анестезія <https://www.youtube.com/watch?v=ud0jRBI2eaM>
12. Різева анестезія <https://www.youtube.com/watch?v=WjfkLy7QCD0>
13. Піднебінна анестезія https://www.youtube.com/watch?v=k5c0Oa_izmE
14. Позаротові методи анестезії https://www.youtube.com/watch?v=IB2kOzAHM_4
15. Ускладнення місцевої анестезії <https://www.youtube.com/watch?v=2mLY1pZ5Aa4>

16. Інструменти для видалення зубів <https://www.youtube.com/watch?v=Crfag75ztP4>
17. Щипці для видалення зубів <https://www.youtube.com/watch?v=K5BMFZI6ryY>
18. Операція видалення зуба <https://www.youtube.com/watch?v=6czvwyizvcY>
19. Операція видалення зуба 2 <https://www.youtube.com/watch?v=Ku4iWM4K-80>
20. Типове видалення зуба <https://www.youtube.com/watch?v=mdE7H8maXcY>
21. Атипове видалення зуба <https://www.youtube.com/watch?v=KXkqIr7YFU4>
22. Ускладнення видалення зуба <https://www.youtube.com/watch?v=07osxy3BeaM>
23. Гострий перикоронарит <https://www.youtube.com/watch?v=AlSGwsc8E8Y>
24. Хронічний перикоронарит https://www.youtube.com/watch?v=3_xENPZNTV4
25. Періодонтит <https://www.youtube.com/watch?v=cSSSUwUh0Qo>
26. Актиномікоз <https://www.youtube.com/watch?v=fCD1NfK8jRE>
27. Сифіліс <https://www.youtube.com/watch?v=shiNHefM9Q4>
28. ВІЛ-інфекція <https://www.youtube.com/watch?v=01ryVpUTAV8>
29. Періостотомія <https://www.youtube.com/watch?v=SwwWMP9Zj1I>
30. Розкриття абсцесу піднебіння <https://www.youtube.com/watch?v=9CN5CMOaZeU>
31. Абсцеси і флегмони підочної ділянки <https://studfile.net/preview/5342817/page:2/>
32. Піднижньощелепна флегмона <https://www.youtube.com/watch?v=IeK8cParDY0>
33. Медіастенум <https://www.youtube.com/watch?v=i7pYTIrVZ5g>
34. Сепсис <https://www.youtube.com/watch?v=emOgJCoUy6Q>
35. Розлади СНЩС <https://www.slideshare.net/memoalawad/lecture-of-tmj-67508951>
36. Лікування розладів СНЩС <https://www.youtube.com/watch?v=Cj3GVRlrgEQ>
37. Епідемічний паротит <https://www.youtube.com/watch?v=hYSCn1SfeQI>
38. Лікування сіалоаденітів <https://www.youtube.com/watch?v=ljM2JolMLA4>
39. Лікування ранул <https://www.youtube.com/watch?v=5yC0E8WUv8I>